

Nr 40.

Ankom till riksdagens kansli den 4 juni 1945 kl. 5 em.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om utlännings rätt att här i riket vistas (utlänningslag), m. m.

Genom en den 6 april 1945 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition, nr 259, vilken behandlats av första lagutskottet, har Kungl. Maj:t under åberopande av propositionen bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll förslagit riksdagen att antaga nedan intagna vid propositionen fogade förslag till

- 1) lag om utlännings rätt att här i riket vistas (utlänningslag); och
- 2) lag angående utlännings omhändertagande i anstalt eller förläggning.

I fråga om de skäl, som ligga till grund för de i propositionen framlagda lagförslagen, får utskottet, i den mån redogörelse därför ej lämnas här nedan, hänvisa till propositionen.

Utlännings rätt att här i riket vistas bestämmes av utlänningslagen den 11 juni 1937 (nr 344) och av administrativa föreskrifter, som utfärdats med stöd av bestämmelser i lagen. I administrativ ordning ha bland annat reglerats vissa frågor avseende utlänningskontrollen, vilka uppkommit efter utbrottet av det nu pågående världskriget. Sålunda ha vissa bestämmelser meddelats om frihetsberövande ingripanden mot utlänningar.

1937 års utlänningslag trädde i kraft den 1 januari 1938. Den hade antagits för en tid av fem år men förlängdes år 1942 på tre år. Lagen upphör alltså att gälla med utgången av innevarande år.

Beträffande de viktigare bestämmelserna i lagen och de med stöd av denna utfärdade administrativa författningarna finnes en redogörelse intagen å s. 30—40 i propositionen, till vilken utskottet hänvisar.

Enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 21 april 1943 tillkallade chefen för justitiedepartementet den 28 i samma månad justitierådet G. Dahlman, ordförande, ävensom pressombudsmannen K. R. Casparsson, utrikesrådet G. Engzell, ledamoten av riksdagens första kammare professorn Å. Holmbäck och byråchefen C. Schmidt att såsom sakkunniga med biträde av numera byråchefen G. Lindencrona såsom sekreterare verkställa översyn av utlänningslagen jämte vad därmed ägde samband. Efter att tidigare ha avgivit förslag rörande vissa särskilda spörsmål, som omfattades av utredningsuppdraget, avläto de sakkunniga den 30 december 1944 betänkande med förslag till utlänningslag och lag angående omhändertagande av utlänning i anstalt eller förläggning (SOU 1945: 1).

Över de sakkunnigas betänkande ha yttranden inhämtats från fångvårdsstyrelsen, socialstyrelsen, chefen för försvarsstaben, civilförsvarsstyrelsen, säkerhetschefen, statens utlänningskommission, utlänningsnämnden, statens arbetsmarknadskommission, överståthållarämbetet, samtliga länsstyrelser, föreståndarna för passkontrollen i Stockholm, Trelleborg och Hälsingborg, styrelsen för Sveriges advokatsamfund, landsorganisationen i Sverige, tjänstemännens centralorganisation, svenska arbetsgivareföreningen och föreningen Nordens centralstyrelse. Länsstyrelsen i Hallands län har därvid för egen del åberopat ett av landsfogden i länet avgivet yttrande. I övrigt har yttrande från landsfogden bifogats av länsstyrelserna i Stockholms, Uppsala, Kronobergs, Kalmar, Blekinge, Malmöhus, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs, Värmlands, Örebro, Gävleborgs, Jämtlands och Norrbottens län. Vidare ha yttranden inkommit från polismästaren i Stockholm, vilken åberopat det av förste stadsfiskalen i egenskap av föreståndare för passkontrollen i Stockholm avgivna utlåtandet, från Stockholms länsavdelning av föreningen Sveriges landsfiskaler, poliskammaren i Norrköping, poliskammaren i Jönköping, polischefen i Kalmar, Blekinge läns avdelning av föreningen Sveriges landsfiskaler och t. f. polismästaren i Karlskrona, vilken åberopat ett av stadsfiskalen avgivet yttrande, från poliskammaren i Malmö, vilken för beaktande hänvisat jämväl till ett av passkontrollen i Malmö avgivet yttrande, och poliskammaren i Hälsingborg, poliskammaren i Göteborg, landsfiskalen i Dals Eds distrikt samt polismästaren i Gävle.

För innehållet i de avgivna yttrandena får utskottet hänvisa till propositionen.

Begäran om översyn av utlänningslagstiftningen.

Vid 1939 års lagtima riksdag väcktes två likalydande motioner, nr 44 i första kammaren och nr 90 i andra kammaren, i vilka framhölls, att eftersom det mot vårt land riktade invandringstrycket ökat till följd av den politiska och ekonomiska situationen ute i världen, bristerna uti vår invandringslagstiftning blivit alltmer påtagliga. Enligt motionärerna krävde läget, att vi erhöles en lag, som reglerade vår invandringsfråga under klart hänsynstagande till arbetsmarknads- och befolkningspolitiska synpunkter. Det syntes vara av största vikt att vinna en tillförlitlig och fullständig utredning, som gäve den ansvariga myndigheten hållpunkter för invandringsfrågornas bedömande även ur sådana synpunkter. I motionerna förordades även en mera enhetlig organisation för handläggning av utlänningsärendena. Första lagutskottet erinrade i sitt över motionerna avgivna utlåtande, nr 25, om att under senaste tiden väsentliga förändringar hade inträtt i de förhållanden som sammanhänge med utlänningslagstiftningen och dess tillämpning. Utan att taga ståndpunkt till de i motionerna framförda särskilda spörsmålen fann utskottet det angeläget, att en allmän översyn över bestämmelserna på förevarande område vidtoges för deras anpassning efter det rådande tidslägets krav. I enlighet med hemställan av utskottet avlät riksdagen skrivelse till

Kungl. Maj:t, nr 264, vari anhölls, att Kungl. Maj:t måtte låta snarast verkställa en allsidig utredning angående de ändrade anordningar för utlänningsärendenas behandling och utlänningskontrollen samt de ändringar i utlänningslagen, som gjorda erfarenheter under lagens tillämpning visat vara påkallade, samt för riksdagen framlägga de förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

För verkställande av den av riksdagen begärda utredningen tillkallades enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 9 juni 1939 särskilda sakkunniga. Det av de sakkunniga påbörjade utredningsarbetet avbröts emellertid till följd av de förhållanden, som uppstodo genom krigsutbrottet. I proposition till 1942 års riksdag, nr 303, föreslogs fortsatt giltighet av 1937 års utlänningslag till och med den 31 december 1945. Därjämte föreslogos vissa ändringar i lagen. I propositionen anförde föredragande departementschefen, att av krisläget påkallade skärpningar i utlänningskontrollen borde, liksom dittills hade skett, vidtagas genom Kungl. Maj:ts försorg enligt de i utlänningslagen meddelade fullmakterna. Utlänningslagen borde bibehållas såsom den grundval, till vilken återgång kunde ske när mera normala tider en gång inträdde. Endast de jämkningar i lagen, som ägde sitt berättigande jämväl sedan krisläget upphört, borde göras. De föreslagna ändringarna avsågo väsentligen straffbestämmelserna samt införande av institutet utresebeslut. Propositionen bifölls av riksdagen.

De föreskrifter, som utfärdats med stöd av utlänningslagens fullmakter, ha dels satt vissa bestämmelser i lagen ur tillämpning och dels kompletterat lagens bestämmelser. De viktigaste av dessa föreskrifter äro upptagna i kungörelsen den 1 september 1939 (nr 599) med vissa särskilda föreskrifter om tillsyn över utläningar, här nedan kallad tillsynskungörelsen. Genom kungörelse den 16 februari 1940 (nr 92) meddelades däri bl. a. vissa bestämmelser angående frihetsberövande ingripanden mot utläningar genom omhändertagande för vistelse i förläggning, varmed avsågs en mildare form för dylika ingripanden än tagande i förvar.

Den 28 april 1943 tillkallades de i inledningen nämnda sakkunniga — i det följande kallade 1943 års utlännings-sakkunniga — för att verkställa en översyn av gällande utlänningslag jämte vad därmed ägde samband.

I enlighet med direktiven upptogo de sakkunniga till omedelbar behandling frågorna angående frihetsberövande åtgärder mot utläningar. På grundval av de sakkunnigas förslag utfärdades den 18 september 1943 kungörelse (nr 714) angående ändring i vissa delar av tillsynskungörelsen och kungörelse (nr 715) med vissa föreskrifter angående utlännings hållande i förvar. I proposition, nr 352, till 1943 års riksdag (höstsessionen) med förslag till lag om ändring i utlänningslagen upptog Kungl. Maj:t de sakkunnigas förslag i vad det avsåg öppnande av möjlighet för Kungl. Maj:t att i utlänningsärende föranstalta om förhör vid domstol. I utlåtande, nr 53, över propositionen och en med anledning därav väckt motion förordade utskottet — som underströk att enligt dess mening frågor om frihetsberövande åtgärder mot utläningar, utöver vad redan vore förhållandet, till sina huvudgrunder

borde regleras i lag — i huvudsak bifall till propositionen, och riksdagen biföll utskottets hemställan.

För 1944 års riksdag framlade Kungl. Maj:t efter förslag av utlännings-sakkunniga två propositioner rörande utlänningslagstiftningen. I proposition angående den centrala organisationen för utlänningskontrollen, nr 254, föreslogs inrättande av statens utlänningskommission såsom central utlänningsmyndighet. Efter utlåtande av statsutskottet, nr 162, bifölls förslaget av riksdagen, och den 1 juli 1944 inrättades utlänningskommissionen, som därvid med vissa undantag övertog utrikesdepartementets och socialstyrelsens utlänningsärenden. I anslutning till nyssnämnda proposition hade avgivits proposition, nr 257, med förslag till lag om ändrad lydelse av 54 och 56 §§ utlänningslagen. Ändringen i 56 § avsåg den organisatoriska frågan, under det att ändringen i 54 § åsyftade att öppna möjlighet för Kungl. Maj:t att förordna om avsteg från vissa i lagen ingående bestämmelser om arbetstillstånd. I enlighet med hemställan av första lagutskottet i dess utlåtande, nr 54, biföll riksdagen propositionen.

1943 års utlännings-sakkunnigas förslag.

De sakkunniga ha ansett, att någon principiell omläggning av utlänningslagen icke bör vidtagas. Utgångspunkten vid den verkställda översynen har av de sakkunniga angivits vara dels att söka tillgodose de önskemål, som framförts om ändringar i särskilda hänseenden utan rubbande av lagstiftningens huvudprinciper, och dels att undersöka, om och i vad mån de i administrativ ordning utfärdade tilläggsbestämmelserna kunna anses vara av den permanenta eller principiellt betydelsefulla natur, att de eller deras huvudgrunder böra regleras i lag. I samband med sistnämnda undersökning ha de sakkunniga granskat gällande bestämmelser om frihetsberövande åtgärder.

De sakkunniga erinra, att bland de många utläningar, som under kriget inkommit i vårt land, funnits och finnas personer, som av olika grunder icke kunna anses önskvärda i landet. Under normala förhållanden hade dylika utläningar i allmänhet kunnat avlägsnas ur riket. Detta hade emellertid icke längre varit möjligt, sedan förbindelserna med andra länder mer eller mindre upphört och tillstånd att inkomma i andra länder för övrigt icke lämnades. Utlänning kunde visserligen enligt gällande föreskrifter i utlänningslagen tagas i förvar intill dess beslut om avlägsnande ur riket kunde verkställas. Men det vore uppenbarligen otillfredsställande och för övrigt icke i lagen förutsett, att utläning av sådan anledning för obestämbar tid skulle behöva hållas i förvar. Vidare kunde behov även eljest uppkomma att på särskilt sätt omhändertaga en utläning, som icke uppfört sig så här i landet som man hade rätt att fordra av honom. Därför tillskapades genom bestämmelser i tillsynskungörelsen en möjlighet att under vissa förutsättningar omhändertaga utläningar i särskilda för ändamålet inrättade förläggningar, alltså ett slags internering. De möjligheter till frihetsberövande ingripanden mot utläningar som sålunda tillskapats hade varit nödvändiga av säkerhets- och ordningssyn-

punkter och även betingade av det politiska läget. Internering hade skett av skilda orsaker. Ett antal personer hade blivit omhändertagna på grund av att de bedrivit otillåten politisk verksamhet här i landet, andra hade varit kriminellt belastade och farliga ur allmän ordningssynpunkt. Andra åter hade överträtt för dem gällande viseringsbestämmelser eller visat tendens till vagabondering. En särskild kategori utgjordes av sådana, som icke erhållit stöd av sitt hemlands legation, därför att de i hemlandet samarbetat med ockupationsmakten. Det hade då ibland funnits skäl att under någon tid ställa dem under observation, innan de erhöle uppehålls- eller arbetstillstånd. Sådana utläningar slutligen, vilka hitkomme såsom desertörer, ansåges i regel böra under någon tid observeras med hänsyn till motiven för deras hitkomst och andra omständigheter av betydelse för behandlingen av dem.

De sakkunniga understryka, att antalet utläningar, som genom förvarstagande på längre tid eller genom omhändertagande i förläggning berövats friheten, utgjort och utgjorde allenast en synnerligen ringa del av hela antalet utläningar, som hitkommit. Vid månadsskiftet oktober/november 1944 uppgick sålunda antalet utläningar, oberäknat 45 000 finska barn, till 130 000, av vilka 86 300 voro flyktingar. Omhändertagna i förläggning voro 679, och 18 voro för längre tid berövade friheten genom förvar.

De relativt låga talen på utläningar, som vore berövade friheten, betydde enligt vad de sakkunniga framhålla ej, att frågan om regleringen av dylika frihetsberövande åtgärder gentemot utläningar icke ägde stor principiell betydelse med hänsyn till den enskildes rättsställning och statens intressen. Enär sådana åtgärder visat sig påkallade under de av kriget skapade förhållandena, kunde regler därom i rådande läge uppenbarligen icke undvaras och icke mindre med hänsyn till den utveckling, som syntes vara att vänta under krigets avslutningsskede. Till följd av förhållandenas utveckling motsåges väl avsevärda vanskligheter att nu genom lagstiftning uppställa fasta regler. På grund av skiftningarna i det utrikespolitiska läget underginge flyktingklientelelets storlek och sammansättning avsevärda förändringar, varom icke minst den senare tidens erfarenhet vittnade. Dessa omständigheter talade för bibehållandet av ett system med rörliga regler. Den nu gällande ordningen med lätt föränderliga administrativa bestämmelser hade visat sig vara med hänsyn till omständigheterna lämplig. Sedan under hösten 1943 nya bestämmelser införts, hade utläningarnas rättsställning blivit avsevärt förbättrad. Den stora betydelse, som måste tilläggas frågor om frihetsberövande ingripanden, gjorde det dock önskvärt, att de grundläggande bestämmelserna i ämnet upptoges i lag. Det låge emellertid i sakens natur, att med hänsyn till utläningklientelelets storlek och sammansättning under nuvarande förhållanden förändringar hastigt kunde uppkomma, för vilkas bemästrande krävdes att jämkningar snabbt kunde ske i lagens bestämmelser. För dylika fall borde lagen enligt de sakkunnigas mening innehålla stadgande som gåve Kungl. Maj:t möjlighet att dispensera från lagens bestämmelser. Emellertid borde även för sådana fall garantibestämmelser gälla. Undantagsbestämmelser, som Kungl. Maj:t sålunda finge stadga, borde därför inom viss tidrymd hänskjua

tas till riksdagens prövning. På grund av det anförda förordade de sakkunniga, att i den särskilda lagen upptoges stadgande, enligt vilket i händelse av krig eller fara för krig eller där sådant eljest på grund av särskilda omständigheter prövades erforderligt, Kungl. Maj:t ägde utan hinder av lagen meddela de bestämmelser angående omhändertagande av utlänning som funnes nödiga och att sådana bestämmelser, om riksdagen vore samlad, inom trettio dagar och eljest inom samma tid från nästföljande riksdags början underställdes riksdagens prövning.

De sakkunniga erinra om att gällande utlänningslag i 54 § innehåller en fullmaktsbestämmelse. Angående innebörden av stadgandet hade 1936 års utlännings-sakkunniga uttalat bland annat, att enligt deras mening vore genom vad i paragrafen stadgades angående rätt för Kungl. Maj:t att på grund av särskilda omständigheter med avseende å utlännings rätt att inkomma eller uppehålla sig i riket eller att vistas å viss ort meddela de särskilda bestämmelser, som funnes nödiga, befogenhet tillagd Kungl. Maj:t att förordna om internering av viss utlänning. 1943 års utlännings-sakkunniga påpeka, att under det nu pågående kriget Kungl. Maj:t gjort bruk av fullmakten enligt 54 § utlänningslagen icke endast i det av 1936 års utlännings-sakkunniga särskilt berörda hänseendet utan ock i andra hänseenden. De framhålla, att för oförutsedda situationer av extraordinär natur möjlighet uppenbarligen måste finnas för Kungl. Maj:t att utfärda särskilda föreskrifter som avveke från eller kompletterade lagens regler. Behovet härav kvarstode, även om vissa av de spörsmål, som hittills reglerats med stöd av fullmaktsbestämmelsen i utlänningslagen, i enlighet med de sakkunnigas förslag reglerades i utlänningslagen eller i en särskild lag. De sakkunniga föreslå därför, att en fullmaktsbestämmelse alltjämt upptages i utlänningslagen. Efter ett genomförande av den av de sakkunniga föreslagna särskilda lagstiftningen angående omhändertagande borde dock i fullmaktsbestämmelsen i utlänningslagen icke vidare inrymmas befogenhet för Kungl. Maj:t att förordna om frihetsberövande åtgärder på längre tid mot utlänningar.

Då de förhållanden, vilka en lagstiftning angående frihetsberövande åtgärder avsåge att reglera, finge förutsättas vara av övergående natur, borde deras reglerande i lag enligt de sakkunnigas mening icke föranleda ett varaktigt införlivande med svensk utlänningsrätt av de särskilda former för ingripanden av frihetsberövande art som tillkommit under kriget. Med hänsyn härtill har föreslagits, att ifrågavarande bestämmelser icke infogas i utlänningslagen utan sammanföras i en särskild lag. Denna borde erhålla begränsad giltighetstid, vilken, under förutsättning att lagen trädde i kraft den 1 juli 1945, lämpligen syntes kunna bestämmas till ett och ett halvt år.

Ehuru vid tidigare behandling av utlänningslagstiftningen skilda uppfattningar kommit till uttryck med avseende på spörsmålet, huruvida giltighetstiden överhuvud taget borde göras begränsad eller icke, ha de sakkunniga i nuvarande labila läge funnit lämpligt att lagen erhåller begränsad, kort giltighetstid. Med hänsyn till önskvärdheten av överensstämmelse med giltighetstiden för den av de sakkunniga föreslagna särskilda lagen angående

omhändertagande föreslås utlänningslagens giltighetstid till ett och ett halvt år räknat från den 1 juli 1945, från och med vilken dag nu gällande utlänningslag borde upphävas.

Departementschefen.

Vid remiss till lagrådet den 23 mars 1945 av upprättade lagförslag i ämnet anförde *föredragande departementschefen, statsrådet Bergquist*, bland annat följande:

»1937 års utlänningslag har även under krigsåren kunnat utgöra grunden för den svenska utlänningspolitiken. Vid lagens tillkomst hade förutsetts, att under utomordentliga förhållanden vissa bestämmelser i lagen kunde behöva utbyggas eller modifieras genom särskilda föreskrifter meddelade i administrativ ordning med stöd av 54 § i lagen, och i olika avseenden ha dylika föreskrifter utfärdats under åren efter krigsutbrottet i september 1939. De nya problem som därvid mött ha medfört att avvikelserna från lagen utsträckts mycket långt. Sin nuvarande utformning ha de ifrågavarande administrativa bestämmelserna erhållit efter flera ändringar och tillägg, varvid utlänningslagens rättsskydd kunnat i växande utsträckning tillgodoses utan eftersättande av nödig hänsyn till statens inre och yttre säkerhet samt allmän ordning. Det är likväl såsom riksdagen understrukit ett viktigt önskemål att såvitt möjligt lagfästa de frihetsberövande åtgärder som måste anses nödvändiga.

De sakkunnigas förslag till ny utlänningslag innebär icke någon genomgripande omarbetning av den nuvarande lagstiftningen på området. I fråga om frihetsberövande åtgärder innehåller betänkandet emellertid förslag till en helt ny lag. I överensstämmelse med den av riksdagen uttalade meningen skulle således de administrativa författningar som nu reglera sådana åtgärder komma att i huvudsakliga delar ersättas av bestämmelser som antagits av Konungen och riksdagen gemensamt. Mot en sådan åtgärd kan invändas, att flyktingströmmen alltjämt kan komma att plötsligt till storlek och sammansättning undergå avsevärda förskjutningar, vilka påkalla ändrade regler för behandlingen av flyktingarna. Möjlighet måste därför finnas att snabbt vidtaga de ändrade anordningar som prövas nödvändiga. Icke desto mindre vill jag biträda förslaget, att en lagstiftning i ämnet, varigenom huvudgrunderna för frihetsberövande åtgärder i fråga om utlänningslag fastställas, nu kommer till stånd. Den erfarenhet som under de gångna åren vunnits synes ägnad att utgöra underlag för en sådan lagstiftning. Då frihetsberövande åtgärder av den natur som här är i fråga ej böra ifrågakomma under fredstid, synes också lämpligt att reglerna därom icke intagas i utlänningslagen utan sammanföras i en särskild lag, avsedd att tillämpas allenast intill dess mera normala förhållanden inträtt. Beträffande åter den egentliga utlänningslagen torde endast vissa jämkningar av begränsad innebörd nu böra vidtagas. Jag är ense med de sakkunniga om att någon principiell omläggning av utlänningslagen icke för närvarande bör övervägas.

Såsom jag nyss framhållit innehåller gällande utlänningslag i 54 § ett full-

maktsstadgande, enligt vilket Kungl. Maj:t — i händelse av krig eller fara för krig eller där sådant för rikets försvar eller eljest på grund av särskilda omständigheter prövas erforderligt — äger rätt dels meddela nödiga bestämmelser med avseende på utlännings rätt att inkomma eller uppehålla sig i riket eller att vistas å viss ort inom riket eller att här antaga eller innehava arbetsanställning, dels ock förordna efter omständigheterna i fråga om utlännings avvisning, förpassning eller utvisning. — — —

För min del finner jag uppenbart, att fullmaktsstadgandet alltjämt är påkallat och att det som en följd av den ifrågasatta särskilda lagstiftningen om frihetsberövande ingripanden bör begränsas på sätt de sakkunniga föreslagit. — — — Jag förordar sålunda, med allenast en redaktionell jämkning, det av de sakkunniga föreslagna fullmaktsstadgandet i utlänningslagen.

Även i den särskilda lagen ha de sakkunniga intagit ett fullmaktsstadgande. Enligt deras förslag skola bestämmelser, som meddelas med stöd av stadgandet, inom viss tid underställas riksdagens prövning. Advokatsamfundet har hemställt, att denna fullmaktsbestämmelse måtte helt utgå. I likhet med de sakkunniga anser jag dock nödvändigt, att en sådan bestämmelse finnes. Den framtida utvecklingen är svår att bedöma och en anpassning av bestämmelserna till plötsligt uppkomna lägen av oförutsedd art måste kunna äga rum. På grund av de frihetsberövande ingripandenas rättsligt och politiskt betydelsefulla natur böra dock undantagsbestämmelser underställas riksdagen på sätt de sakkunniga föreslagit. Jag förordar alltså jämväl med avseende på fullmaktsstadgandet i den särskilda lagen de sakkunnigas förslag.

Olika meningar ha kommit till uttryck beträffande giltighetstiden för den särskilda lagen och utlänningslagen. Liksom utlänningskommissionen finner jag mindre lämpligt, att den nya utlänningslagen erhåller så kort giltighetstid, att förslag om ny lagstiftning skulle behöva föreläggas redan nästa års riksdag. Jag kan därför icke biträda de sakkunnigas förslag att giva lagen giltighet allenast till utgången av år 1946. Å andra sidan torde, såsom förut nämnts, en allmän översyn av utlänningslagen kunna komma att bli erforderlig, när normala förhållanden åter inträtt. Jag kan därför icke heller förorda de i vissa yttranden framkomna förslagen, att utlänningslagens giltighetstid överhuvud icke begränsas eller bestämmas till en så jämförelsevis lång period som fem år, utan hemställer, att lagen får gälla till den 1 juli 1947. Den särskilda lagen vilken sammanhänger med rådande utomordentliga förhållanden torde däremot böra gälla allenast till den 1 juli 1946. Då det är önskvärt att sistnämnda lag träder i tillämpning utan onödigt dröjsmål, föreslår jag, att lagen får träda i kraft den 1 juli 1945. Även den nya utlänningslagen torde lämpligen böra träda i kraft sistnämnda dag.»

Förslaget till utlänningslag.

De sakkunniga.

Beträffande utlänningslagen ha de sakkunniga jämte den förut anförda ändringen i fullmaktsbestämmelsen föreslagit ett antal ändringar i särskilda hän-

seenden. Ändringsförslagen avse bland annat införande av ensartade kontrollbestämmelser beträffande utlänningar — viseringsskyldiga och icke viseringsskyldiga — vilka vistas här längre tid, vidare överförande från länsstyrelserna till den centrala utlänningsmyndigheten av rätten att besluta om vanlig utvisning och av prövningen av besvär över polismyndighets avvsningsbeslut, förkortande från två månader till en månad av den tid, under vilken utlänning må hållas i förvar utan att frågan därom underställes Kungl. Maj:ts prövning, meddelande av befogenhet åt den centrala utlänningsmyndigheten att förordna om utlännings tagande i förvar samt tilldelande av befogenhet åt vissa mera kvalificerade polismyndigheter att vid anledning till politisk utvisning taga utlänning i förvar. I vissa hänseenden ha de sakkunniga övervägt ändringar i lagen men icke föreslagit sådana. Detta gäller bland annat reglerna om politiska flyktingar.

Under hänvisning till motionerna vid 1939 års riksdag, nr 44 i första kammaren och nr 90 i andra kammaren, beröra de sakkunniga frågan om utlänningslagens allmänna karaktär. De erinra om att de frågor rörande invandringen, som tidigare varit föremål för allmän uppmärksamhet, i viss grad hade förlorat sin aktualitet under kriget. Den folkförflyttning, som ägt rum under kriget, hade icke haft normal karaktär. Invandringsfrågorna komme emellertid att uppträda efter krigets slut, och sannolikt vore, att de då för Sveriges vidkommande kunde bli mera betydelsefulla än tidigare. För många av de miljoner tvångsförflyttade, utbombade eller eljest mer eller mindre hemlösa människor i Europa, som efter krigets slut skulle försöka börja ett nytt liv, måste Sverige, om det lyckades bevara sin fred och sitt relativa välstånd, framstå som ett önskeland. Vi måste därför bereda oss på att invandringstrycket mot våra gränser kunde bli större än före kriget. Nu gällande lag uppställde icke regler för lösningen av omfattande invandringsfrågor, och det syntes särskilt under nuvarande ovissa förhållanden ej vara möjligt att stifta en lag av invandringslags natur. Däremot borde tillses, att utlänningslagen erhöles en sådan utformning, att möjligheter bereddtes till en efter växlande förhållanden avpassad tillämpning. Sålunda fordrades garantier för att myndigheterna erhöles sådan kännedom om alla ankommande utlänningar, att de kunde skilja invandrarna från turister, affärsresande och andra tillfälliga besökare. Den i lagen och tillämpningsföreskrifterna till denna reglerade anmälningsskyldigheten beträffande utlänningar samt passtvånget för dem syntes vara tillfredsställande i detta avseende. Vidare förutsätta de sakkunniga, att den beslutande myndigheten ständigt uppehöles förbindelser med de övriga myndigheter och andra organ, som hade att taga befattning med arbetsmarknads- och befolkningspolitiska frågor inom landet. Sålunda borde den centrala arbetsmarknadsmyndighetens uppfattning äga inflytande vid bedömandet av invandringens betydelse för arbetsmarknaden. Liksom för närvarande borde därför den centrala arbetsmarknadsmyndigheten (statens arbetsmarknadscommission) vara företrädd i den centrala utlänningsmyndigheten (statens utlänningscommission). Arbetsmarknadssynpunkter borde vidare tillgodoses genom att den centrala arbetsmark-

nadsmyndighetens yttrande i regel inhämtades i ärenden rörande arbetstillstånd för utlänningar. Vidare syntes befolkningsutredningen eller annat statsorgan med uppgift att behandla befolkningspolitiska frågor böra få tillfälle yttra sin mening rörande lämpligheten av invandring med hänsyn till landets befolkningsutveckling.

Departementschefen.

»Behovet av en omfattande utlänningskontroll torde komma att kvarstå åtminstone under den nya utlänningslagens giltighetstid. I likhet med de sakkunniga finner jag därför, att i lagen böra upptagas den nu gällande lagens bestämmelser om anmälningsskyldighet och passtväång.

Sedan numera viseringsärenden med vissa begränsade undantag och ärenden rörande uppehållstillstånd handläggas av samma myndighet, utlänningskommissionen, torde det vara möjligt att såsom de sakkunniga föreslagit förenkla kontrollbestämmelserna för viseringspliktiga och viseringsfria utlänningar, vilka vistas här längre tid. Förenklingen torde böra genomföras sålunda, att visering i regel icke må gälla för uppehåll under längre tid än tre månader och att för såväl viseringspliktiga som viseringsfria utlänningar stadgas, att de icke utan uppehållstillstånd äga uppehålla sig här i riket över nämnda tid. Ifrågavarande tidrymd bör dock kunna av Kungl. Maj:t förlängas eller förkortas. Efter denna omläggning torde i enlighet med de sakkunnigas förslag visering icke vidare böra, på sätt nu stadgas i 13 §, innefatta tillstånd att här i riket antaga eller inneha arbetsanställning. Rätt därtill synes böra medgivas endast genom meddelande av särskilt arbetstillstånd. — — —

Beträffande härefter förslaget, att stadgandet i 8 § om skyldighet för länsstyrelse att avgiva yttrande i ärende angående uppehållstillstånd skulle utgå ur lagen, ha de sakkunniga framhållit, att detta icke innebär att länsstyrelsernas och polismyndigheternas medverkan vid behandlingen av dessa ärenden avskaffas, utan endast att det skall ankomma på Kungl. Maj:t eller efter Kungl. Maj:ts bemyndigande den centrala utlänningsmyndigheten att meddela föreskrifter i ämnet. En dylik ordning synes mig möjliggöra en efter ärendenas antal och förhållandena i övrigt avpassad handläggning. Jag förordar därför, att utlänningslagen icke vidare skall upptaga stadgande om obligatoriskt yttrande av länsstyrelse. Anledning torde ej föreligga att, på sätt utlänningskommissionen ifrågasatt, i lagen införa föreskrift om skyldighet för länsstyrelserna och polismyndigheterna att till den centrala utlänningsmyndigheten anmäla varje sådan omständighet beträffande utlänning, som kan vara av betydelse vid prövning av fråga om uppehållstillstånd för utlänningen. Förslaget om borttagande av bestämmelsen, att svensk representation utom riket i vissa fall skall höras, har ej mött erinran och torde böra genomföras. — — —

Av de sakkunniga har föreslagits, att de synpunkter, som föranlett bestämmelsen i 8 § gällande lag om att vid meddelande av uppehållstillstånd må upp-

ställas förbehåll med hänsyn till vistelsens syfte och därmed sammanhängande omständigheter, i stället skola beaktas vid det allmänna bedömandet enligt 10 § av frågan om meddelande av uppehållstillstånd. Denna ändring synes mig lämplig.

Frågan om handläggningen av ärenden angående arbetsstillstånd behandlades senast av 1944 års riksdag men har nu åter upptagits till diskussion. De sakkunniga ha icke föreslagit ändring i den år 1944 beslutade ordningen, enligt vilken det tillkommer den centrala utlänningsmyndigheten att meddela arbetsstillstånd, men i vissa yttranden, främst arbetsmarknadskommissionens, har frågan utförligt behandlats. I huvudsak har anförts, att dessa ärenden till sin natur företrädesvis äro arbetsmarknadsfrågor, varför de böra handläggas av den centrala arbetsmarknadsmyndigheten, och att det även med en dylik ordning vore möjligt att tillgodose de säkerhetssynpunkter som må vara att beakta i dylika ärenden. För egen del finner jag icke anledning föreligga att beträffande normala förhållanden göra avsteg från den ordning som godkändes av 1944 års riksdag. Liksom de sakkunniga finner jag dock lämpligt, att i lagen stadgas skyldighet för den centrala utlänningsmyndigheten att inhämta utlåtande antingen från central arbetsmarknadsmyndighet eller från offentlig arbetsförmedlingsanstalt för den ort, där arbetsställningen skall innehavas. Undantag från sagda skyldighet torde liksom nu böra medgivas för fall, då ärendet är av synnerligen brådskande natur eller andra särskilda omständigheter föreligga. Emellertid torde det föreligga vägande praktiska skäl att under särskilda förhållanden kunna överlåta beslutanderätten åt det centrala arbetsmarknadsorganet. Jag vill fördenskull föreslå att under 58 § i lagen införes en bestämmelse som ger möjlighet därtill. — — —

Vad angår beslutanderätten i fråga om vanlig utvisning finner jag, i likhet med åtskilliga remissmyndigheter, mindre lämpligt att överlåta densamma åt den centrala utlänningsmyndigheten. Då det icke bör ifrågakomma att uppdraga åt denna myndighet att vara förhørsorgan, utan skyldigheten att hålla förhören fortfarande torde böra åvila länsstyrelserna, synes även beslutanderätten alltjämt böra tillkomma dessa. Såsom i remissyttrandena framhållits skulle beslutanderättens överförande till den centrala utlänningsmyndigheten medföra omgång och tidsutdräkt. För upprätthållandet av enhetlighet i tillämpningen av lagens bestämmelser om förutsättningarna för vanlig utvisning torde besvärsrätten till högsta domstolen vara tillfyllest. En viss varsamhet i fråga om centralisering av utlänningsärenden synes även vara påkallad av att frågan om organisationen av utlänningsärendenas centrala handläggning i fredstid icke reglerats. På grund av det anförda föreslår jag, att det alltjämt skall tillkomma länsstyrelse att meddela förordnande om vanlig utvisning.

De sakkunnigas förslag att från länsstyrelserna till den centrala utlänningsmyndigheten överföra prövningen av besvär över polismyndighets avviseringsbeslut synes mig däremot icke möta betänkligheter. Från praktiska synpunkter kunna goda skäl anföras för över-

flyttningen, vilken synes ägnad att medföra en välbehövlig förenkling av ordningen för avvsningsärendens handläggning. Redan enligt gällande lag är länsstyrelses befogenhet att pröva besvär över avvsningsbeslut begränsad genom att avvsningsärende i regel skall hänskjutas till den centrala utlänningsmyndigheten, när politiskt flyktingskap åberopas. Vidare må framhållas, att i sådana fall, i vilka politiskt flyktingskap icke påståtts, klagan över länsstyrelsens beslut enligt nu gällande regler icke må föras hos högre myndighet. I dylika fall föreligger sålunda icke någon garanti för ett enhetligt bedömande. Från denna synpunkt innebär det en vinst, om den centrala utlänningsmyndigheten inträder som överinstans. Jag förordar därför, att besvär över polismyndighets beslut om avvsnung skola anföras hos den centrala utlänningsmyndigheten.

De i 19 § gällande lag stadgade grunderna för avvsnung ha i de sakkunnigas förslag i ett avseende utvidgats, i ett annat avseende begränsats.

Utvidgningen innebär, att utlännung skall kunna avvsnas jämväl om han varit dömd för förskingringsbrott eller för häleri eller för olovlig utförsel av varor samt det skäligen kan antagas att han skulle komma att här i riket fortsätta sådan brottslig verksamhet. En begränsning av avvsningsgrundernas tillämplighet sker enligt de sakkunnigas förslag såtillvida, att utlännung som är underkastad viseringsplikt må avvsnas endast om han saknar visering eller om han uraktlåter att vid ankomsten till riket fullgöra föreskriven anmälningsskyldighet eller vid fullgörande därav mot bättre vetande lämnar oriktig uppgift.

De sakkunnigas förslag till utökning av avvsningsgrunderna har icke föranlett invändning i något yttrande och synes böra godtagas. — — —

Mot de sakkunnigas förslag till begränsning av avvsningsgrundernas tillämplighet har inväntats, att viseringsbeviljande myndighet kan ha varit okunnig om viss omständighet som utgör avvsningsgrund eller att avvsningsanledning uppkommit efter det visering meddelats och att det i sådana fall är otillfredsställande att icke kunna tillgripa avvsnung vid utlännungens ankomst till riket. Denna invändning torde dock icke böra föranleda ändring i förslaget. Det synes mig icke lämpligt, att utlännung, som av svensk myndighet erhållit visering för inresa i riket, skall vid ankomsten hit kunna av annan svensk myndighet hindras att inresa. Givetvis böra viseringsmyndigheterna underkasta ansökningar om visering noggrann prövning, så att icke visering meddelas, när sådan omständighet föreligger som utgör avvsningsanledning. Den tidsutdräkt, som en noggrann undersökning härom kan medföra torde icke behöva bli lång och lär i varje fall få anses innebära en mindre olägenhet för utlännung än risken att efter hitresa bli avvsnad vid gränsen. På grund av det sagda tillstyrker jag de sakkunnigas förslag.

Enligt 20 § i utlänningslagen skall polismyndighet överlämna avvsningsfråga till den centrala utlänningsmyndigheten, när anledning finnes föreliggande till avvsnung men utlännung uppger politiskt flyktingskap och påståendet ej med skäl kan antagas vara oriktigt. De sakkunniga ha föreslagit, att dylikt överlämnande skall äga rum även när polismyndighet finner avvsn-

ningsfråga tveksam. Denna utsträckning har givit upphov till farhågor, att polismyndigheterna i mycket stor omfattning skola undandraga sig att själva pröva avvisningsfrågor och att den centrala utlänningsmyndigheten skall belastas med en mängd avvisningsärenden, vilkas behandling blir onödigt fördröjd. För min del anser jag förslaget strävan att åstadkomma en enhetlig praxis beaktansvärd. Det torde emellertid vara önskvärt att med hänsyn till de anförda betänkligheterna stadga att det skall föreligga särskilda skäl till tvekan för att ärendet skall få hänskjutas till den centrala utlänningsmyndigheten.

Av landsorganisationen och advokatsamfundet har ifrågasatts, hurvida polismyndighet borde bibehållas vid befogenhet att själv avgöra avvisningsärende, vari politiskt flyktingskap påstås men det anses kunna antagas att påståendet är oriktigt. Därvid har förordats, att denna befogenhet borde anförtros åt den centrala utlänningsmyndigheten. Med hänsyn till frågans vikt och ömtåliga beskaffenhet vill jag föreslå, att 20 § utlänningslagen jämkas därhän att avvisningsfråga skall överlämnas till den centrala utlänningsmyndigheten, när utlänningen uppgiver politiskt flyktingskap och påståendet ej uppenbarligen är oriktigt.

Även beträffande verkställigheten av avvisningsbeslut har i ett yttrande uttalats, att frågan i händelse av påstående om politiskt flyktingskap borde avgöras av den centrala utlänningsmyndigheten. Med anledning härav vill jag anmärka, att enligt de sakkunnigas förslag, som jag i detta hänseende vill biträda, den centrala utlänningsmyndigheten äger lämna närmare föreskrifter angående verkställigheten av avvisningsbeslut som meddelats av myndigheten. Eftersom frågor om politiskt flyktingskap enligt vad jag förordat skola hänskjutas till den centrala myndighetens avgörande, där ej påståendet uppenbarligen är oriktigt, blir myndigheten i tillfälle att giva föreskrifter jämväl angående verkställigheten och det kan förutsättas, att myndigheten icke kommer att underlåta detta.

Enligt gällande lag skall polismyndighet i vissa fall anmäla verkställighetsfråga till länsstyrelsen, vilken i sin tur har att, där så finnes erforderligt, överlämna frågan till den centrala utlänningsmyndigheten. Detta gäller tvivelaktiga fall och sådana fall, då svårighet möter för beslutets verkställande. Enligt de sakkunnigas förslag skall länsstyrelsernas medverkan i verkställighetsfrågor beträffande avvisning upphöra. För min del finner jag den nuvarande ordningen innebära onödig omgång och förordar de sakkunnigas förslag.

Gällande lag upptager i 25 § andra stycket stadgande om skyldighet för den centrala utlänningsmyndigheten att i vissa fall meddela beslut om förpassning. Sådan skyldighet föreligger, när myndigheten meddelat beslut, varigenom utlännings ansökan om rätt att vistas här i riket avslagits, och utlänningen befinner sig här i riket. I detta stadgande ha de sakkunniga föreslagit den ändringen att förpassningsbeslut obligatoriskt skall meddelas endast då uppehållstillstånd vägras. Genom denna ändring undantagas sådana fall, då utlänningsansökan är underkastad viseringsplikt får avslag på ansökan om förlängning av viseringstiden. Att i sistnämnda fall städse skall meddelas för-

passningsbeslut ha de sakkunniga funnit onödigt och, med hänsyn till att utlänningsnämnden skall höras om dylikt beslut, alltför omständligt. De sakkunnigas förslag har icke föranlett erinran i yttrandena. Utlänningskommissionen anser emellertid, att skyldigheten att meddela förpassningsbeslut skall upphävas även i fråga om ärenden angående uppehållstillstånd. Jag vill för min del biträda kommissionens förslag att skyldigheten upphäves, ehuru möjlighet torde böra bibehållas att, om skäl därtill äro, i samband med avslag å ansökan om rätt till fortsatt vistelse här i riket kunna meddela förpassningsbeslut. — — —

I fråga om grunderna för vanlig utvisning synas mig vissa ändringar påkallade i förhållande till vad som nu gäller enligt 31 §. I anslutning till att yrkesmässigt bedrivande av olovlig utförsel av varor upptages såsom avvsningsgrund bör sålunda, såsom de sakkunniga föreslagit, utslag varigenom utlämning dömts för olovlig varuutförsel upptagas som utvisningsgrund. Vad beträffar den i ett yttrande berörda frågan om beräkningen av den tid, inom vilken en dom för något av ifrågavarande brott eller förseelser skall räknas som utvisningsanledning, synes det mig riktigt att till utgångspunkt taga den dag, då domen vann laga kraft; för att utvisning skall äga rum läres förutsättas, att beslutet därom meddelas inom den stadgade fristen. Uttrycklig föreskrift härom torde dock ej vara erforderlig. I likhet med de sakkunniga anser jag vidare, att med undergående av frihetsstraff för brott, varför utlämning enligt 1913 års lag angående utlämning av förbrytare kan ske, skall såsom utvisningsgrund likställas att sådant straff ådömts. Likaså finner jag lämpligt att 31 § 4) fullständigas så, att utvisning under de i lagrummet angivna förutsättningarna må äga rum jämväl av den som dömts till internering eller förvaring i säkerhetsanstalt eller ock förklarats vara övertygad om någon med straffarbete eller fängelse i minst sex månader belagd gärning men jämlikt 5 kap. 5 § strafflagen förklarats vara straffri. Med avseende å sistnämnda fall synes dessutom böra införas en tidsfrist, förslagsvis ett år, inom vilken förhör skall ha hållits för att utvisning skall kunna komma i fråga. — — —

Beträffande förhör inför länsstyrelse i utvisningsärende föreslår jag, att på sätt de sakkunniga förordat den nu gällande skyldigheten för länsstyrelsen att förordna biträde åt utlämningen utvidgas till att gälla även där utlämningen är på fri fot, dock allenast om han kan antagas icke äga tillgång till gäldande av biträdesersättning. — — —

Bibehålles — på sätt torde följa av vad jag förordat — regeln i 36 § tredje stycket av gällande lag, enligt vilken verkställighetsfrågan i tvelaktiga fall eller där svårighet möter skall anmälas till Kungl. Maj:t, torde garanti föreligga för att asylrättens krav beaktas. Utlänningsnämndens synpunkt i detta hänseende torde alltså få anses tillgodosedd. För att den centrala utlänningsmyndigheten skall få tillfälle att uttala sig synes ärendet lämpligen böra passera denna myndighet.

De sakkunnigas förslag att i 20, 27, 30 och 38 §§ intaga föreskrift om att den centrala utlänningsmyndigheten må taga utlämning i förvar i vissa fall,

då fråga är om avvissning, förpassning eller politisk utvisning, synes lämpligt. Motsvarande befogenhet torde i 24 § böra tillerkännas den centrala myndigheten i fall, då fråga om avvissnings verkställande är tveivelaktig eller hinder möter för verkställandet, om ock en sådan utvidgning icke har större praktisk betydelse. — —

De sakkunnigas förslag att rätten att taga utlänning i förvar i de fall som avses i 27 § andra stycket, 32 § andra stycket och 38 § andra stycket skall inträda, så snart fråga uppkommer om utlännings förpassning eller utvisning, vill jag biträda. Beträffande underrättelser om vidtagna åtgärder i fall som nu sagts synes böra stadgas, att polismyndighet skall underrätta länsstyrelsen, som därvid i sin egenskap av chefsmyndighet får tillfälle taga under övertvägande huruvida åtgärden är motiverad. Länsstyrelsen bör åläggas underrätta den centrala utlänningsmyndigheten om åtgärd som länsstyrelsen eller underordnad polismyndighet vidtagit. Jag vill anmärka att, oaktat länsstyrelsen underrättat den centrala utlänningsmyndigheten, det formella ansvaret för åtgärdens bestånd alltjämt torde åvila länsstyrelsen.

Såsom förut nämnts ha de sakkunniga även föreslagit, att polismyndighet skulle tillerkännas befogenhet att i händelse av flyktfara taga utlänning i förvar i samband med verkställighet av förpassning eller vanlig utvisning. En sådan befogenhet har visat sig av behovet påkallad och torde fördenskull böra upptagas. — —

Liksom i fråga om häktning är det beträffande förvarstagande av utlänning angeläget, att tiden för frihetsberövandet så långt möjligt begränsas. Enligt 49 § tredje stycket i gällande lag skall fråga om utlännings hållande i förvar utöver två månader inom samma tid underställas Kungl. Maj:t. De sakkunniga ha föreslagit, att tiden nedsättes till en månad. Även detta förslag vill jag tillstyrka. I nämnda lagrum torde i samband härmed böra vidtagas den ändringen att frågan om utlännings hållande i förvar under längre tid må underställas Konungen antingen av den centrala utlänningsmyndigheten eller av vederbörande länsstyrelse.

Vad här sagts om tagande i förvar gäller i tillämpliga delar även beträffande ställande under uppsikt. Befogenhet att ställa utlänning under uppsikt torde böra införas jämväl vid fråga om politisk utvisning enligt 37 §. — —

Att, såsom de sakkunniga föreslagit i 39 § andra stycket, straffbelägga att utlänning vistas här utan erforderligt uppehållstillstånd synes kunna medföra obilliga verkningar, t. ex. under tid då ansökan om uppehållstillstånd är under prövning eller närmast efter det ansökan därom avslagits. Jag vill därför förorda, att straff stadgas allenast vid underlåtenhet att inom behörig tid söka uppehållstillstånd, där så erfordras, eller förlängning av tiden för uppehållstillstånd. — —

Enligt 42 § i gällande lag skall utlänning, som efter att ha blivit härifrån utvisad återvänt utan att därtill ha erhållit Kungl. Maj:ts tillstånd där sådant erfordras, straffas med fängelse i högst sex månader. Fråga har uppkommit, huruvida dylikt ansvar inträder även om utlännings återvänt såsom politisk flykting. Enligt de sakkunnigas mening är detta, åtminstone i

regel, icke fallet. Emellertid har även den motsatta uppfattningen hävdats. För att skingra varje tvekan om att i dylika fall politiskt flyktingskap skall beaktas finner jag ett undantagsstadgande erforderligt, varigenom straffbestämmelsen icke erhåller tillämpning på den som återvänt såsom politisk flykting. Invändningen, att ett dylikt undantagsstadgande kan verka avtrubbande på uppfattningen av utvisningens innebörd, synes mig icke böra tillmätas avgörande betydelse. Även om nu nämnda undantag stadgas torde den av de sakkunniga föreslagna begränsningen beträffande häktning vid misstanke för brott av ifrågavarande slag böra upptagas.

Genom de ändringar som föreslås i utlänningslagen undergår utlänningsnämndens ställning icke någon väsentlig förändring. Enligt den föreslagna särskilda lagen angående omhändertagande av utlännning i anstalt eller förläggning erhåller däremot nämnden nya uppgifter av stor vikt. Emellertid torde gällande utlänningslags regler om nämndens sammansättning i 46 § fjärde stycket vara betryggande. — — —»

Förslag till lag angående omhändertagande av utlännning i anstalt eller förläggning.

De sakkunniga.

Jämfört med vad som nu gäller innefattar de sakkunnigas förslag ändring huvudsakligen i följande hänseenden. Tagande i förvar skall förekomma endast som en rent provisorisk säkerhetsåtgärd i avvaktan på beslut, huru det skall förfaras med utlännning. Den centrala utlänningsmyndighetens befogenhet att utskriva omhändertagen utlännning utvidgas att, med visst undantag, avse också fall, där omhändertagandet beslutats av Kungl. Maj:t. Skyldigheten att inom viss tid anställa förhör med omhändertagen utsträcker att omfatta även sådana fall, då Kungl. Maj:t beslutat om frihetsberövandet. Utlänningsnämnden blir förhörmyndighet i stället för länsstyrelsen. Endast Kungl. Maj:t skall enligt förslaget äga besluta fortsatt kvarhållande av omhändertagen utlännning, under det att sådan befogenhet för närvarande tillkommer den centrala utlänningsmyndigheten beträffande utlännning, som omhändertagits omedelbart på grund av beslut av Kungl. Maj:t.

Departementschefen.

»De sakkunnigas förslag synes i stort sett tillfredsställa de anspråk som kunna ställas på en lagstiftning av denna art. Endast i särskilda hänseenden har förslaget föranlett erinran från de hörda myndigheterna och sammanslutningarna. — — —»

Omhändertagandets innebörd och former.

De sakkunniga.

De sakkunniga säga sig icke ha kunnat undgå att uppmärksamma, huru som förvarstagande såsom en strängare form av övervakning under en nå-

got längre tid i själva verket uppbäres av samma syfte som omhändertagande i förläggning, nämligen att medgiva särskild övervakning av utlänningar, som vistas här i landet och icke kunnat avlägsnas härifrån. Från denna art av förvar skilde sig påtagligt det förvarstagande, vilket vore avsett att utgöra en allenast kortvarig säkerhetsåtgärd i avvaktan på beslut i ärende angående utlännings avlägsnande ur riket eller då sådant beslut icke genast kunde verkställas. De sakkunniga finna därför riktigast, att det förstnämnda slaget av förvarstagande och omhändertagande i förläggning sammanföras till ett gemensamt institut, förslagsvis benämnt omhändertagande. Såsom tagande i förvar borde endast betecknas dylik åtgärd som utgjorde en utpräglat provisorisk säkerhetsåtgärd. De bägge sålunda angivna instituten, omhändertagande och förvarstagande, syntes de sakkunniga vara så artschilda, att de borde regleras vart för sig. Då institutet tagande i förvar såsom provisorisk säkerhetsåtgärd upptagits redan i tidigare utlänningslagstiftning och icke syntes kunna undvaras ens under fredliga förhållanden, borde bestämmelser därom kvarstå i utlänningslagen. Bestämmelser angående omhändertagande hade däremot befunnits påkallade enbart till följd av de av kriget skapade förhållandena och borde icke bibehållas längre än dessa bestå, varför de lämpligen borde sammanföras i den särskilda lagen. I avseende på efterprovning och omprovning föreslås emellertid den särskilda lagens bestämmelser bli tillämpliga även på utlännings som tagits i förvar enligt utlänningslagen. Å andra sidan syntes provisoriska säkerhetsåtgärder i form av förvarstagande kunna bli erforderliga även i vissa fall, då fråga vore om tillämpning av den särskilda lagen. Till följd därav uppkomme spörsmålet om upptagande jämväl i den särskilda lagen av vissa bestämmelser om förvarstagande. Såsom verkställighetsformer för omhändertagande borde ifrågakomma vistelse i anstalt eller förläggning tillhörande fångvården och vistelse i förläggning anordnad av den centrala utlänningsmyndigheten. Den senare och mildare formen borde komma till användning i regel, den förra och strängare formen endast mera undantagsvis.

De sakkunniga ha av principiella skäl funnit angeläget, att i lagen uttryckligen stadgas, att omhändertagen utlännings ej må underkastas större inskränkningar i sin frihet än som påkallas av ändamålet med omhändertagandet, ordningen inom anstalten eller förläggningen eller allmän säkerhet. Med iakttagande härav borde det tillkomma Kungl. Maj:t att utfärda erforderliga närmare föreskrifter angående skötseln av anstalterna och förläggningarna ävensom behandlingen av däri omhändertagna utlännings. Någon avvikelse från den ordning, som i dessa hänseenden nu gäller, ha de sakkunniga icke funnit anledning föreslå.

Departementschefen.

»Vad de sakkunniga sålunda anfört föranleder icke någon erinran från min sida. I stället för uttrycket 'anstalt eller förläggning tillhörande fångvården' torde emellertid böra användas 'fångvårdsanstalt' (sluten eller öppen)».

Grunderna för omhändertagande.

De sakkunniga.

De sakkunniga ha härom anfört bland annat följande.

Prövningen av behovet att beröva en utlänning friheten måste alltid grunda sig på ett bedömande av faran av hans vistelse på fri fot här i riket. Detta bedömande är i många fall mycket svårt. Å ena sidan bör gälla, att av hänsyn till rikets intresse och statens säkerhet onödiga risker icke tagas, men å andra sidan är det av humanitära skäl och av hänsyn till utlänningens personliga intresse önskvärt, att en åtgärd av detta allvarliga slag om möjligt undviks. Genom den föreslagna mer utförliga bestämningen av grunderna för omhändertagande torde sistnämnda önskemål komma till uttryck i lagen. De sakkunniga äro visserligen medvetna om att den föreslagna bestämningen av rekvisiten är mycket vidsträckt. Det synes emellertid ej vara möjligt att nu uppställa mera detaljerade bestämmingar. De sakkunniga ha därför sökt att även genom garantier av annan art än noggrannare angivande av grunderna för omhändertagande söka skydda utlänningarnas rätts-säkerhet. Såsom sådana garantier mot obefogade frihetsberövanden torde få anses att ärendet prövas av kvalificerad myndighet och att utredningen i ärendet är fullständig och objektiv, varunder innefattas att utlänningen fått tillfälle föra sin talan.

Departementschefen.

»Betänkligheterna mot att medgiva omhändertagande endast på den grund, att ett statens icke närmare angivna intresse anses påkalla att utlänningen icke vistas på fri fot, finner jag naturliga. Jag vill emellertid framhålla, att ifrågavarande omständighet enligt utlänningslagen gäller såsom grund för politisk utvisning. Med hänsyn till att den särskilda lagen avses medgiva frihetsberövande ingripanden i fall då utlänning till följd av bestämmelserna om politiskt flyktingskap eller eljest icke kan avlägsnas ur riket, synes det följdriktigt att uppställa samma bestämmelse i den särskilda lagen. Uppenbart är emellertid, att bestämmelsen måste handhas med den yttersta varsamhet.»

Beslut om omhändertagande m. m.

De sakkunniga.

För att prövningen av interneringsärendet skall vara så kvalificerad, som hänsyn till ärendets principiellt betydelsefulla natur och utlänningens berättigade intresse påkalla, borde den, enligt vad de sakkunniga anföra, förbehållas central myndighet. Därigenom vunnas ock garantier för en i möjligaste mån enhetlig behandling av dylika ärenden. Omhändertagande i anstalt eller förläggning tillhörande fångvården borde blott beslutas av Kungl. Maj:t. Där- emot borde det tillkomma icke blott Kungl. Maj:t utan även den centrala utlänningsmyndigheten att besluta om den mildare åtgärd, som omhändertagande i särskild av sistnämnda myndighet anordnad förläggning utgjorde. Såväl antalet dylika ärenden som vikten av deras skyndsamma avgörande gjorde

det nödvändigt att tillägga även den centrala utlänningsmyndigheten sagda befogenhet. För det fall, då beslut om omhändertagande icke meddelades av Kungl. Maj:t utan av den centrala utlänningsmyndigheten, syntes ytterligare garantier kunna liksom hittills ernås genom att medverkan av utlänningsnämnden vid prövningen föreskrevs. De sakkunniga förutsätta jämväl, att den centrala utlänningsmyndigheten, när den med hänsyn till ärendes prejudicerande natur eller eljest finner skäl därtill föreligga, överlämnar ärendet till Kungl. Maj:ts avgörande. Såframt utlänningsnämnden i yttrande hemställt därom, borde den centrala utlänningsmyndigheten vara skyldig hänskjuta ärende till Kungl. Maj:t. De sakkunniga ha funnit lämpligt, att uttryckligt stadgande om dylikt överlämnande av ärende till Kungl. Maj:ts avgörande införes i den särskilda lagen såsom en motsvarighet till 48 § i gällande utlänningslag.

De sakkunniga ha funnit det vara önskvärt, att vid lagstiftning angående omhändertagande meddelas stadgande, som möjliggör smidigt överförande av utlännning från strängare form av frihetsberövande till lindrigare. Överförande från anstalt eller förläggning tillhörande fångvården till förläggning anordnad av utlänningsmyndigheten utgjorde för utlännning en lindring i behandlingen. För hans skull behövde därför beslut om sådant överförande icke kringgärdas med särskilda garantier avseende exempelvis prövning av Kungl. Maj:t. Emellertid kunde fall förekomma, då Kungl. Maj:t vore angelägen om att utlännningen skulle vara omhändertagen i anstalt eller förläggning tillhörande fångvården. De sakkunniga förorda därför, att den centrala utlänningsmyndigheten erhåller befogenhet att, när omständigheterna därtill föranleda, meddela dylikt beslut, dock ej där Kungl. Maj:t i särskilt fall annorlunda föreskrivit.

Departementschefen.

»I och för sig är det önskvärt, att utlännning som omhändertages erhåller kännedom om frihetsberövandets sannolika tidslängd. Med hänsyn till åtgärdens natur och då dess varaktighet ofta nog beror av omständigheter, som framträda under interneringen, torde det dock i regel icke vara möjligt att i förväg bestämma tidslängden av frihetsberövandet och att därom intaga underrättelse i beslutet om åtgärden. Stadgande om skyldighet härtill för den beslutande myndigheten lär därför icke böra meddelas.

I likhet med de sakkunniga anser jag, att i beslut angående omhändertagande bör angivas grunden därtill. Föreskrift härom torde emellertid lämpligen böra meddelas i administrativ ordning.»

Provisoriskt förvarstagande m. m.

De sakkunniga.

Enligt gällande bestämmelser förekommer förvarstagande såsom provisorisk säkerhetsåtgärd i samband med anmälan om anledning till omhändertagande. Ett sådant provisoriskt ingripande lär enligt vad de sakkunniga på-

peka även framdeles i vissa fall visa sig påkallat. Med ändring av gällande administrativa föreskrifter föreslås reglerna utformade i huvudsaklig överensstämmelse med motsvarande stadganden i den föreslagna nya utlänningslagen. Förvarstagande skall sålunda få äga rum, redan då fråga uppkommit om omhändertagande, ej först i samband med anmälan om anledning till omhändertagande. Befogenhet att taga utlännning i förvar tillägges även Kungl. Maj:t och skall vidare tillkomma icke blott länsstyrelse utan även den centrala utlänningsmyndigheten och polismyndighet, den senare dock endast under förutsättning att det skäligen kan befaras att utlännningen avviker. Polismyndighet skall, i likhet med länsstyrelse, ofördröjligen till den centrala utlänningsmyndigheten insända underrättelse angående förordnande om förvarstagande. Den tid, under vilken utlännning i förevarande fall må hållas i förvar utan att frågan underställes Kungl. Maj:t, begränsas till en månad. Enligt förslaget skola myndigheterna äga möjlighet att, när fråga om omhändertagande uppkommit, tillgripa lindrigare provisorisk säkerhetsåtgärd än tagande i förvar. Det föreslås därför, under 11 §, stadgande om befogenhet för Kungl. Maj:t, den centrala utlänningsmyndigheten, länsstyrelse och, där det skäligen kan befaras att utlännningen avviker, polismyndighet att ställa utlännning under uppsikt.

Departementschefen.

»I anslutning till vad jag förordat med avseende å förslaget till utlänningslag synes det mig från administrativ synpunkt lämpligast att polismyndighet får göra anmälan hos länsstyrelsen som, där polismyndighet tagit någon i förvar eller förordnat om uppsikt, får tillfälle att pröva huruvida åtgärden skall bestå. Länsstyrelsen bör åläggas att anmäla anledning till omhändertagande till den centrala utlänningsmyndigheten samt att underrätta denna om eventuellt vidtagen åtgärd. Förevarande stadganden torde böra upptagas såsom 3 § i lagen.

Bestämmelser angående befogenhet för kvalificerad polismyndighet att taga utlännning i förvar synas mig icke påkallade.

Med anledning av överståthållarämbetets påpekande vill jag förorda, att såsom 14 § i lagen upptages ett stadgande, varigenom begreppet polismyndighet bestämmes i anslutning till utlänningslagen.»

Förhör.

De sakkunniga.

De i utlänningslagen ingående föreskrifterna angående utredning vid domstol ha de sakkunniga funnit böra oförändrade kvarstå. I samband med stiftandet av en särskild lag om omhändertagande borde däri införas motsvarande föreskrifter. Detta syntes de sakkunniga lämpligen kunna ske genom att i den särskilda lagen hänvisades till ifrågavarande lagrum i utlänningslagen. I den särskilda lagen ha de sakkunniga vidare upptagit bestämmelser om förhör inför administrativ myndighet.

Skyldighet för den centrala utlänningsmyndigheten att inom viss tid påkalla förhör med omhändertagen utlännning innebär enligt de sakkunnigas mening ett värdefullt rättsskydd för utlännningen. Sådan skyldighet har därför stadgats i förslaget. Den skall, till skillnad från vad som nu gäller, avse även fall, där beslutet om omhändertagande meddelats av Kungl. Maj:t.

Om hänsyn kunde tagas uteslutande till önskemålet om rättsskydd för utlännning, vore det enligt de sakkunniga självfallet i och för sig önskvärt, att sådant förhör, varom här är fråga, anordnades före omhändertagandet eller omedelbart därefter. Även andra omständigheter måste likväl, framhålla de, beaktas. Antalet interneringsfrågor hade till följd av flyktingströmmens stora omfattning blivit så betydande, att det icke låte sig göra att med alla omhändertagna flyktingar hålla förhör, som här avsåges. Icke heller syntes det erforderligt att underkasta alla flyktingar förhör varom nu vore fråga, eftersom de allra flesta av dem enligt vad erfarenheten visat kunde utskrivras efter en jämförelsevis kort tids observation. Förhörsskyldigheten borde därför alltjämt begränsas med hänsyn till frihetsberövandets tidslängd.

I fråga om den tid efter omhändertagandet, inom vilken förhöret skall påkallas, ha de sakkunniga funnit, att den i lagen alltjämt borde bestämmas till fyra månader. I denna tid av fyra månader skall, liksom enligt gällande bestämmelser, inräknas tid, varunder utlännningen omedelbart före beslutet om omhändertagande må ha hållits i förvar.

De sakkunniga anföra vidare, att behovet av utredning för bedömandet av ärende om omhändertagande kunde göra det lämpligt eller erforderligt, att förhör hölles tidigare än i samband med efterprövning av fråga om kvarhållande. På grund härav föreslå de sakkunniga, att i den särskilda lagen stadgas rätt såväl för Kungl. Maj:t som för den centrala utlänningsmyndigheten att i ärende angående omhändertagande, utan samband med efterprövning, förordna om förhör, där i ärendet särskild utredning funnes erforderlig. I de fall, då sådant förhör hållits utan samband med efterprövning eller inför domstol, syntes nytt förhör icke vara av behovet påkallat i samband med efterprövning av fråga om kvarhållande.

Beträffande spörsmålet inför vilket organ förhör bör äga rum ha de sakkunniga uttalat, att det vore önskvärt, om förhören kunde hållas inför utlänningsnämnden. En sådan anordning måste äga vissa påtagliga fördelar. Sålunda vore det uppenbart, att det vore lämpligare att utlänningsnämnden — som skulle avgiva yttrande rörande frågan om utlänningsnämndens omhändertagande eller kvarhållande — själv hölle förhöret, än om detta hölles av annan myndighet. Därigenom att förhören alltid ägde rum inför en och samma myndighet, skulle enhetligheten i förfarandet säkerställas. Med hänsyn till grunderna för utlänningsnämndens sammansättning och till den enhetliga bestämningen av dess verksamhetsområde syntes nämnden även äga särskilda förutsättningar att vara förhørsorgan i ifrågavarande utlänningsärenden. Det syntes icke vara av praktiska skäl ogenomförbart att låta utlänningsnämnden hålla förhören. Först och främst hade det visat sig, att förhören i icke obetydlig utsträckning kunde sammanföras till ett och sam-

ma tillfälle. Enligt vad de sakkunniga inhämtat företogs vidare utlänningsnämnden ofta resor till förläggningarna för att göra sig underrättad om förhållandena där och hålla förhör med interner. Under besöken vid förläggningarna hade nämnden hållit förhör även med sådana omhändertagna, med vilka förhör enligt gällande bestämmelser ägt rum inför länsstyrelse. Härigenom hade utförts dubbelarbete, vilket borde undvikas. De sakkunniga erinra dessutom om att för varje ledamot i utlänningsnämnden utsåges två suppleanter, varigenom en viss arbetsfördelning inom nämnden syntes kunna genomföras. De sakkunniga föreslå, att uppgiften att vara förhørsorgan överflyttas från länsstyrelserna till utlänningsnämnden.

En nödvändig följd av att utlänningsnämnden göres till förhørsmyndighet syntes enligt de sakkunniga vara, att inom utlänningskommissionen ett fast kansli inrättades för nämnden. Kansliet borde bestå av en sekreterare — som åtminstone med nuvarande arbetsbelastning syntes komma att få helt ägna sig åt uppgiften — samt skrivhjälp i erforderlig omfattning.

I fråga om förfarandet vid förhör inför utlänningsnämnden ha de sakkunniga funnit, att gällande bestämmelser angående förhör inför länsstyrelse kunde med vissa jämkningar bibehållas och intagas i lagen. De sakkunniga föreslå att i lagen utsåges, att utlänningsnämnden skall föranstalta om förhör så snart ske kan, sedan förhör av vederbörande myndighet påkallats. Liksom vid förhör inför domstol syntes lämplig person böra förordnas att vid förhör inför utlänningsnämnden tillvarataga statens intresse. Sådant förordnande borde meddelas av den centrala utlänningsmyndigheten. Utlänningen borde alltjämt äga rätt att, där han så äskar, vid förhöret åtnjuta hjälp. Förordnande av biträde åt utlänning borde meddelas av utlänningsnämnden och rätten att erhålla biträde borde bestämmas i överensstämmelse med vad som gällde enligt utlänningslagen. Biträde borde sålunda förordnas även där utlänningen vore på fri fot, ehuru i sådant fall allenast om han kunde antagas icke äga tillgång till gäldande av biträdesersättning. Förhöret borde avse utredning angående de omständigheter som vore av betydelse för bedömandet av frågan om utlänningens omhändertagande. Angående ersättning åt biträde eller åt den, som förordnats att vid förhöret tillvarataga statens intresse, eller åt tolk borde Kungl. Maj:t äga förordna.

Departementschefen.

»Enär utlänningsnämnden har att avgiva yttrande i efterprövningsärenden, finner jag det lämpligt att det överlämnas åt nämnden att hålla förhör i dylika ärenden. Genom en överflyttning av förhören från länsstyrelserna till utlänningsnämnden kommer även, på sätt de sakkunniga utvecklat och nämnden vitsordat, ett nu förekommande dubbelarbete att upphöra. Emellertid ha farhågor uttalats att nämnden skulle få en alltför stor arbetsbörda, särskilt om skyldigheten att hålla förhör utvidgas att omfatta även vissa sådana kategorier utlänningar, vilka den för närvarande icke avser. Dessa betänkligheter kunna icke anses obefogade. Det synes mig därför önskvärt

att underlätta nämndens verksamhet såsom förhørsorgan genom att med giva, att förhör må efter nämndens förordnande hållas jämväl av ledamot av nämnden eller suppleant. För att förebygga att skyldigheten att hålla förhör blir alltför omfattande genom att inbegripa nya kategorier av utläningar förordar jag även en sådan begränsning av den föreslagna skyldigheten att hålla förhör, att från densamma liksom hittills undantagas desertörer. Dessas antal kan måhända komma att plötsligt ökas väsentligt. Dessa fall äro för övrigt lättbedömda, varför ett obligatoriskt förhörsförfarande i fråga om dem är mindre påkallat. Det må påpekas, att enligt vad jag i likhet med de sakkunniga föreslår förhör inför nämnden alltid skall hållas, när Kungl. Maj:t eller den centrala utlänningsmyndigheten så finner erforderligt. Till följd av övertagandet av förhörsskyldigheten bör nämnden erhålla erforderlig kanslipersonal.

Vid förhör inför nämnden bör utläning, enligt vad de sakkunniga föreslagit, äga taga del av den utredning som vid förhöret åberopas. — — —

Utlänningskommissionen har ansett ett rent kontradiktoriskt förfarande vid förhör inför utlänningsnämnden icke erforderligt. Även enligt min mening torde ett dylikt förfarande icke vara behöfligt i alla fall, varför jag förordar föreskrift av innehåll att, där den centrala utlänningsmyndigheten så finner erforderligt, lämplig person som myndigheten därtill förordnar skall vara närvarande vid förhöret för att tillvarataga statens intresse.

Särskild föreskrift, att utläning på fri fot som äger åtnjuta biträde vid förhöret skall erhålla underrättelse om sagda förmån, finner jag icke erforderlig. Någon föreskrift om att till biträde åt utläning företrädesvis skall utses advokat torde icke böra meddelas.»

Prövning av fråga om kvarhållande.

De sakkunniga.

De sakkunniga föreslå på anförda skäl, att i den särskilda lagen upptagas bestämmelser av i huvudsak följande innehåll. Varder omhändertagen utläning ej utskrivnen inom fyra månader efter omhändertagandet, skall frågan om hans fortsatta kvarhållande bli föremål för prövning i närmare angiven ordning; hölls utläningen vid beslutet om omhändertagandet i förvar, skall förvarstiden inräknas i nämnda tid av fyra månader. Innan prövning sker skall, med vissa undantag, förhör med utläningen hållas inför utlänningsnämnden. Sedan utlänningsnämndens yttrande och protokoll inkommit, skall den centrala utlänningsmyndigheten utan dröjsmål pröva frågan om utläningens fortsatta omhändertagande. Finner den centrala utlänningsmyndigheten vid prövning av ärendet att han bör kvarhållas, skall frågan underställas Kungl. Maj:ts prövning. Har Kungl. Maj:t förbehållit sig att besluta om utlännings utskrivande, skall den centrala utlänningsmyndigheten städse med eget yttrande överlämna ärendet till Kungl. Maj:ts avgörande. Har Kungl. Maj:t funnit utläning böra vara underkastad fortsatt omhändertagande.

gande, skall senast var sjätte månad efter Kungl. Maj:ts beslut ny prövning av frågan om hans fortsatta kvarhållande företagas. Den centrala utlänningsmyndigheten skall därvid höra utlänningsnämnden och därefter pröva frågan enligt nyss anförda regler om efterprövning.

De sakkunniga föreslå vidare med hänsyn särskilt till övergångsförhållandena, att i den särskilda lagen föreskrives, att lagens bestämmelser angående efter- och omprövning skola i tillämpliga delar gälla, där utlänningshållas i förvar och han icke varder satt på fri fot inom fyra månader efter förvarstagandet. De sakkunniga understryka, att sedan den föreslagna lagen om omhändertagande av utlännings trätt i kraft, förvar vore avsett att utslutande vara en provisorisk säkerhetsåtgärd, vilken väl i undantagsfall efter Kungl. Maj:ts beslut kunde utsträckas utöver en månad men icke borde erhålla mera varaktig karaktär utan hållas inom mycket trånga tidsgränser.

Departementschefen.

»De sakkunnigas förslag, att den centrala utlänningsmyndighetens beslut alltid skall underställas Kungl. Maj:t i samband med omprövning, såframt myndigheten anser att utlänningsen bör kvarhållas, synes mig innebära en alltför tyngande anordning och icke heller påkallat av vägande skäl. Det torde vara tillfyllest, att underställning i omprövningsärendet äger rum i de fall som för närvarande stadgas, nämligen om den centrala utlänningsmyndigheten, utlänningsnämnden eller någon nämndens ledamot funnit att utlänningsen bör utskrivis. Det må framhållas, att utlänningsen har möjlighet att själv hos Kungl. Maj:t göra framställning om utskrivning och att Kungl. Maj:t är oförhindrad att förordna därom närhelst anledning att kvarhålla utlänningsen ej längre anses föreligga. Av förut anförda skäl torde icke den centrala utlänningsmyndigheten böra tillerkännas befogenhet att utskrivis utlänningsen, som är omhändertagen enligt Kungl. Maj:ts beslut.

Det synes mig icke påkallat att meddela uttryckligt stadgande beträffande beräkningen av den tid, inom vilken omprövning skall företagas i fråga om utlänningsen vilken omhändertagits efter frigivande från straffanstalt. Jag finner nämligen självfallet — och så torde för närvarande ske — att tiden beräknas löpa från dagen för det faktiska omhändertagandet, icke från dagen för beslutet därom.»

Frågan om behandlingen av politiska flyktingar.

Departementschefen.

Såsom de sakkunniga framhållit innebär asylrätten enligt den folkrättsliga doktrinen och den praktiska flyktingpolitiken i olika länder allenast en rätt för staten i förhållande till andra stater att på sitt område mottaga och hysa flyktingar från andra länder. Däremot avses med asylrätt icke en ovillkorlig rätt för en flykting att åtnjuta asyl i det land dit han flytt.

Vårt land har under de senaste åren fört en mot flyktingar välvillig politik. Vi ha därunder av flera skäl nödgats mottaga även icke önskvärda

personer, såsom quislingar från Norge och danska samarbetsmän från Danmark. Redan i början av september 1944 har emellertid givits offentligt uttryck däråt, att vi icke ämna bereda en fristad åt personer som i sin gärning utmanat den civiliserade världens samvete eller uppträtt som förrädare mot sitt eget land.

Vad angår den fortsatta flyktingpolitiken är det icke för närvarande möjligt att förutse utvecklingen eller uppdraga några närmare riktlinjer än som följer av nyssnämnda deklARATION. Det lärer sålunda som de sakkunniga framhållit vara nödvändigt att kunna anpassa tillvägagångssättet efter växlande förhållanden. I fråga om s. k. krigsförbrytare, som sökt sin tillflykt här, har inom justitiedepartementet undersökts i vad mån detta begrepp kan på ett ändamålsenligt sätt avgränsas från begreppet politisk flykting. Den verkställda utredningen har emellertid givit vid handen, att det knappast är möjligt att vinna en begreppsbestämning som lämpar sig för att införas i utlänningslagstiftningen. De försök till en precisering som gjorts i intresserade främmande stater ha icke heller veterligen lett till något mera slutgiltigt resultat och frågan befinner sig alltså fortfarande i ett svävande läge. Det synes troligt, att vi under slutskedet i det pågående stormaktskriget måste skydda oss mot en invasion av icke önskvärda flyktingar utan den mera omsorgsfulla granskning av deras förhållanden som bör äga rum under normala förhållanden. Härav följer att en lösning under detta skede måste sökas efter delvis andra linjer.

Beträffande möjligheten att låta föra ur landet sådana icke önskvärda personer som faktiskt lyckats komma in i riket vill jag framhålla, att den omständigheten att de eventuellt återopa politiskt flyktingskap icke skäligen bör utgöra hinder mot att avlägsna dem till det land varifrån de kommit, därest det före eller vid deras ankomst tydligt givits till känna att vårt land icke vill ge dem skydd eller en varaktig fristad. Sådan deklARATION har såsom nyss nämnts blivit offentligen avgiven. Denna ståndpunkt bör vidare komma till uttryck genom att vederbörande formellt blir föremål för avvisnings- eller förpassningsbeslut, även om detta ej kan gå i omedelbar verkställighet. Ett sådant beslut torde tydligt giva till känna att vi ej tagit ansvar för vederbörande utlänning utan ha för avsikt att när så lämpligen kan ske avlägsna honom ur riket. Det tillvägagångssätt som nu antytts förutsätter, att Kungl. Maj:t för ändamålet tager i bruk fullmaktssstadgandet i utlänningslagen.

Jag vill även något närmare beröra frågan, hur det angivna tillvägagångssättet enligt min mening bör tillämpas, om en mera talrik flyktingström från Norge eller Danmark söker sig hit under krigets slutskede. En sådan flyktingström kan antagas till övervägande del bestå av — förutom tyskar — quislingar eller danska samarbetsmän. Särskilt från Norge kan det dock tänkas att även patrioter till större antal kan komma att fly över gränsen under slutskedet. På grund av svårigheterna att omedelbart med säkerhet skilja quislingar eller samarbetsmän från patrioter torde flyktingarna så gott som undantagslöst formellt böra bli föremål för avvisningsbeslut. Av samma skäl

kunna besluten svårligen annat än i alldeles särskilda fall omedelbart verkställas. Avvisade norrmän och danskar böra därför omhändertagas i läger varefter i samförstånd med härvarande norska och danska myndigheter företages en närmare undersökning av flyktingarnas förhållanden. Sådana personer som vid denna noggrannare undersökning befinnas vara patrioter böra givetvis omedelbart frigivas och avvisningsbesluten beträffande dem böra hävas, under det att quislingar och samarbetsmän kvarhållas till dess de efter Norges och Danmarks frigörelse kunna omhändertagas av myndigheterna därstädes. Vad härefter angår tyska flyktingar från Norge eller Danmark torde militärer böra omhändertagas av militär myndighet, andra böra omhändertagas av civil myndighet. I båda fallen bör det genom avvisningsbeslut eller på därmed jämförligt sätt klargöras, att de icke kunna påräkna någon fristad i vårt land.

Lagrådet.

Lagrådet har den 6 april 1945 avgivit utlåtande över de i enlighet med departementschefens ovan återgivna uttalanden upprättade lagförslagen. De jämkningar och förtydliganden varom lagrådet hemställt ha i allmänhet iakttagits i propositionen, varjämte några smärre redaktionella ändringar vidtagits.

Utskottet.

Mot propositionens förslag, att i samband med antagandet av ny utlänningslag huvudgrunderna för frihetsberövande åtgärder mot utlänningslagfästas genom en särskild, provisorisk lag, har utskottet intet att erinra. Visserligen ha de utrikespolitiska förhållandena och den därmed sammanhängande flyktingsituationen undergått genomgripande förändringar, efter det att utskottet år 1942 för första gången uttalade sig för att åtgärder, som avsåge inskränkningar i den personliga friheten, borde utöver vad redan vore fallet regleras i lag. Men dylika åtgärder torde alltjämt, åtminstone under en övergångstid tills mera stabila förhållanden inträtt, icke kunna undvikas, varför en lagstiftning i ämnet fortfarande är påkallad av hänsyn till rättssäkerheten. Enligt utskottets mening skulle emellertid värdet av ett lagfästande förminsкас, därest ett allmänt fullmakttsstadgande sådant som i propositionen föreslagits (16 § lagen angående utlännings omhändertagande i anstalt eller förläggning), medgäve Kungl. Maj:t att utfärda från lagens regler avvikande bestämmelser. Då vidare ett dylikt allmänt fullmakttsstadgande icke synes vara oundgängligen erforderligt, avstyrker utskottet dess upptagande i lagen men föreslår i stället en befogenhet för Kungl. Maj:t att i särskilda fall medgiva undantag från vissa bestämmelser i lagen.

Självfallet måste vid utformningen av den nya utlänningslagen och lagen angående utlännings omhändertagande i anstalt eller förläggning beaktas, att de bägge lagarna nära sammanhänga med varandra. Frihetsberövande genom tagande i förvar föreslås i huvudsak liksom hittills reglerat i utlän-

ningslagen, frihetsberövande genom omhändertagande däremot i den särskilda lagen därom. Med tagande i förvar avses ett ingripande, som kan antagas bliva kortvarigt, under det att omhändertagande förutsättes kunna bli mer långvarigt. Emellertid upptager propositionen i utlänningslagen en bestämmelse (56 § tredje stycket), enligt vilken med avseende å utlänningshållande i förvar under längre tid gäller vad därom må vara särskilt stadgat, och i den särskilda lagen meddelas ett stadgande (10 §) till skydd för utlänningshållande i förvar under en tid av fyra månader och därutöver. Utlänningslagen föreslås av Kungl. Maj:t erhålla giltighet under två år, den särskilda lagen under allenast ett år. Utlöper sålunda giltighetstiden för sistnämnda lag före utlänningslagen utan att lagen förnyas eller ersättes av andra stadganden, kvarstår angående förvarstaganden på längre tid blott utlänningslagens hänvisning till vad därom må vara särskilt stadgat. En dylik anordning synes utskottet vara mindre tillfredsställande. På grund av det sagda föreslår utskottet en ändring i avfattningen av 56 § tredje stycket utlänningslagen, varigenom utskottet avsett att utmärka att även efter den provisoriska lagens bortfallande det bör finnas klart lagstadgande som reglerar utlänningshållande i förvar under längre tid. När den provisoriska lagen upphör att gälla, kan 56 § tredje stycket alltså icke i den av utskottet föreslagna lydelsen kvarstå oförändrat, utan böra erforderliga bestämmelser, lämpade för normala tider, införas i själva utlänningslagen.

Liksom departementschefen anser utskottet, att beträffande utlänningslagen endast jämkningar av begränsad innebörd nu böra vidtagas. Mot flertalet av de avvikelser i förhållande till gällande lag, som Kungl. Maj:t föreslagit, har utskottet intet att erinra. Allenast i följande avseenden finner utskottet anledning uttala sig.

Enligt propositionen skall icke vidare gälla den i nuvarande 8 § utlänningslagen stadgade skyldigheten för den centrala utlänningsmyndigheten att i ärende angående uppehållstillstånd i regel höra länsstyrelsen i det län, där utlänningshållningen vistas, eller, om han befinner sig utom riket, svensk beskickning eller konsul, vilken är behörig meddela visering. Som skäl för att den nya utlänningslagen ej bör upptaga stadgande om obligatoriskt yttrande av länsstyrelse har i huvudsak angivits önskvärdheten att minska de berörda myndigheternas arbetsbörda och möjliggöra en förkortning av behandlingstiden för ärenden angående uppehållstillstånd. Förslaget skulle däremot icke innebära, att länsstyrelsernas och polismyndigheternas medverkan vid behandlingen av dessa ärenden avskaffades, utan endast att det skulle ankomma på Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, den centrala utlänningsmyndigheten att meddela föreskrifter i ämnet. Med hänsyn till det senast anförda har utskottet icke ansett sig böra föreslå ändring i vad Kungl. Maj:t föreslagit, ehuru betänkligheter inom utskottet anförts mot att icke bibehålla ett uttryckligt lagstadgande varigenom de lokala myndigheternas inflytande å uppehållstillståndsärenden säkerställes. Enligt utskottets mening är det av stor vikt, att länsstyrelser och polismyndigheter,

vilka skola ansvara för allmän ordning och säkerhet, icke ställas utanför handläggningen av ärenden angående uppehållstillstånd för utlänningar.

Utskottet finner välbetänkt att, såsom i propositionen föreslagits, möjlighet öppnas för Kungl. Maj:t att, där så med hänsyn till särskilda förhållanden finnes påkallat, överföra handläggningen av ärenden angående arbetstillstånd från den centrala utlänningsmyndigheten till den centrala arbetsmarknadsmyndigheten. Det är emellertid också angeläget, att vid den centrala utlänningsmyndighetens behandling av frågor rörande arbetstillstånd arbetsmarknadsmyndighet blir i tillfälle att framlägga sina synpunkter. Utskottet anser de föreslagna undantagen från skyldigheten för den centrala utlänningsmyndigheten att i dylika ärenden inhämta utlåtande från arbetsmarknadsmyndighet alltför vidsträckta och förordar fördenskull sådan ändring av 15 § i förslaget, att de begränsas till att avse allenast ärenden, som äro av synnerligen brådskande natur.

Angående den närmare utformningen av remissförfarandet må framhållas, att det, enligt vad erfarenheten visat, icke torde vara erforderligt med särskild remiss för varje enskild ansökan om arbetstillstånd. Inkommer ett avsevärt antal ansökningar av enahanda beskaffenhet, lär det vara tillfyllest att inhämta generellt yttrande rörande deras behandling. Det förutsättes såsom självfallet, att den centrala utlänningsmyndigheten vid avgörandet av frågor, som äga arbetsmarknadspolitisk betydelse, fäster stort avseende vid yttranden, som avgivits av arbetsmarknadsmyndighet och sammanslutningar av arbetsgivare eller arbetstagare, och i sitt handhavande av arbetstillståndsärenden upprätthåller fortlöpande förbindelse med den centrala arbetsmarknadsmyndigheten.

Såsom avvisningsgrund upptages under 19 § 1) gällande lag, att utlänning är zigenare. Enligt 31 § 1) gäller samma omständighet som grund för utvisning. Kungl. Maj:ts proposition innebär icke avvikelse från vad sålunda är stadgat. Med de nämnda stadgandena torde icke avses att missgynna vissa utlänningar på grund av deras tillhörighet till en ras eller folkgrupp utan allenast att bereda möjlighet att från riket utestänga respektive avlägsna utlänningar som på grund av vissa egenskaper äro mindre önskvärda här i riket. Utskottet har övervägt, huruvida icke på grund av andra rekvisit i lagen dylik möjlighet skulle föreligga i erforderlig utsträckning även om ifrågavarande bestämmning bortföle. Så synes dock icke vara fallet. Utskottet vill därför uttala det önskemålet, att vid den snart förestående nya översynen av utlänningslagstiftningen uppmärksamhet ägnas avfattningen av nämnda bägge stadganden i syfte att undvika det angivna mindre tillfredsställande uttryckssättet.

Enligt vad som föreslås i 33 § andra stycket äger utlänning, där han så äskar, åtnjuta hjälp vid förhör inför länsstyrelse i ärende angående utvisning, och skall länsstyrelsen, om utlänningen det begär, förordna lämplig person att biträda honom, där han är på fri fot dock allenast om han kan

antagas icke äga tillgång till gäldande av biträdesersättning. Förslaget innebär, att utlännings rätt att erhålla biträde vid förhör inför länsstyrelse utsträcker till samma omfattning, som i enlighet med beslut av 1943 års riksdag givits åt utlännings rätt vid förhör inför domstol enligt 49 a § gällande utlänningslag (51 § i propositionen). Ävägbringandet av dylik överensstämmelse finner utskottet lämpligt. I samband därmed torde det icke vara opåkallat att i lagen föreskriva skyldighet för länsstyrelse respektive för rätten eller domaren att före förhöret underrätta utlännings rätten om hans rätt att åtnjuta hjälp och erhålla biträde. Utskottet föreslår tillägg av denna innebörd till 33 § andra stycket och 51 § tredje stycket.

I 24 § tredje stycket andra punkten upptager propositionen ett stadgande, enligt vilket i tvivelaktiga fall eller där svårighet möter för avvisnings verkställande frågan om verkställigheten skall överlämnas till den centrala utlänningsmyndighetens avgörande. I 30 § tredje stycket fjärde punkten föreslås med avseende å verkställande av förpassning en bestämmelse av motsvarande innehåll. Beträffande verkställande av vanlig utvisning föreskrives däremot enligt propositionen i 36 § tredje stycket fjärde punkten, att i tvivelaktiga fall eller där svårighet möter anmälan skall göras hos den centrala utlänningsmyndigheten, som har att jämte eget utlåtande överlämna ärendet till Kungl. Maj:ts avgörande. Enligt utskottets mening föreligga icke skäl att beträffande ifrågavarande verkställighetsspörsmål uppställa andra regler med avseende å vanlig utvisning än med hänsyn till avvisning och förpassning. Den omständigheten, att den centrala utlänningsmyndigheten — enligt vad Kungl. Maj:t föreslagit och utskottet tillstyrker — icke äger besluta vanlig utvisning, under det att den har dylik befogenhet med avseende å avvisning och förpassning, synes icke utgöra hinder mot att enhetliga kompetensbestämmelser stadgas beträffande nu förevarande verkställighetsfrågor. Att dylika frågor avseende vanlig utvisning städse dragas inför Kungl. Maj:t lär icke vara erforderligt. Utskottet föreslår på grund av det sagda, att de skola överlämnas till den centrala utlänningsmyndighetens avgörande. Efter dylikt överlämnande bör den centrala myndigheten äga sådan befogenhet att taga utlännings rätten i förvar eller ställa honom under uppsikt, som den enligt 24 § tredje stycket sista punkten respektive 30 § tredje stycket sista punkten föreslås erhålla för motsvarande fall av avvisning och förpassning. I enlighet härmed föreslår utskottet tillägg till 36 § tredje stycket.

Verkställighetsfrågorna innefatta icke sällan spörsmål rörande politiskt flyktingskap. Då utlänningsnämnden får anses ha såsom en väsentlig uppgift att medverka vid tillämpningen av stadgandena om politiskt flyktingskap, bör enligt utskottets mening den centrala utlänningsmyndigheten åläggas att, innan den meddelar beslut rörande verkställighet av utvisning, i regel inhämta yttrande av nämnden. Har nämnden eller någon dess ledamot yppat avvikande mening eller har beslutet meddelats utan att yttrande inhämtats från nämnden, bör utlännings rätten erhålla rätt att klaga hos Kungl. Maj:t. På

grund av vad sålunda anförts föreslår utskottet att bestämmelser av sådan innebörd upptagas i 46 och 47 §§. Genom vad utskottet sålunda föreslagit torde betryggande förutsättningar skapas för en kvalificerad prövning av frågor rörande verkställighet av vanlig utvisning. De nyssnämnda lagrummen innehålla motsvarande regler angående utlänningsnämndens hörande och klagorätt med avseende å den centrala utlänningsmyndighetens avvisnings- och förpassningsbeslut, varunder torde inbegripas frågor om verkställigheten.

Spörsmålet angående vid vilken tidpunkt beslut om utlännings avlägsnande ur riket tidigast må verkställas regleras enligt Kungl. Maj:ts proposition — liksom enligt gällande utlänningslag — uttryckligen endast för sådan avvisning, som beslutas av polismyndighet. Enligt 23 § tredje stycket i förslaget skall beslut om avvisning, som meddelats av polismyndighet, gå i verkställighet utan hinder av anförda besvär. För övriga fall av utlännings avlägsnande torde en dylik omedelbar verkställbarhet ej föreligga. Den särskilda regeln angående verkställbarhet av polismyndighets avvisningsbeslut har sin grund däri att med avvisning avses ett summariskt förfarande, varigenom icke önskvärda utläningar hindras att inkomma i riket, och att polismyndighets beslutanderätt är begränsad till att gälla enkla fall; framställer utläningen påstående, som ej uppenbarligen är oriktigt, om politiskt flyktingskap eller finnes avvisningsfrågan av särskilda skäl tveksam, skall ärendet överlämnas till den centrala utlänningsmyndigheten. Enligt utskottets mening är det en ofullständighet, att för andra fall regler om verkställbarhet icke upptagits. Utskottet föreslår därför, att i överensstämmelse med vad som enligt allmänna grunder bör anses gälla uttryckligen stadgas, att när utlännings äger klaga över den centrala utlänningsmyndighetens beslut rörande avvisning eller förpassning eller över länsstyrelses beslut angående utvisning, beslutet ej må verkställas innan besvärstiden utgått eller anförda besvär avgjorts eller ock — med avseende å förpassning och vanlig utvisning — utlännings ämnet avgivit nöjdförklaring. Samma regler böra även gälla med avseende å den centrala utlänningsmyndighetens beslut angående verkställighet av utvisning. Stadgandet bör lämpligen upptagas i 49 §.

Beträffande de särskilda bestämmelserna i förslaget till lag angående utlännings omhändertagande i anstalt eller förläggning får utskottet utöver vad ovan sagts anföra följande.

Enligt 1 § tredje stycket ålägges den centrala utlänningsmyndigheten att, innan den meddelar beslut om utlännings omhändertagande, med visst undantag inhämta yttrande från utlänningsnämnden. Medverkan av nämnden förutsättes däremot icke med avseende å Kungl. Maj:ts beslut om omhändertagande. Med hänsyn till utlänningsnämndens ställning och uppgifter synes det likväl utskottet önskvärt, att Kungl. Maj:t hör nämnden, varigenom även en enhetlig bedömning av de betydelsefulla frågorna om utlännings berövande av friheten torde främjas. Utskottet föreslår ändring i enlighet härmed.

Propositionen upptager i 4 § första stycket stadgande, enligt vilket Kungl. Maj:t eller den centrala utlänningsmyndigheten äger förordna att i ärende som avses i lagen förhör med utlänningsnämnden skall hållas inför utlänningsnämnden. För sådant förhör uppställas genom 5 § föreskrifter, som bl. a. innebära viss rätt för utlänningsnämnden att erhålla biträde. Motsvarande befogenhet att av egen drift anställa förhör tilldelas enligt propositionen icke utlänningsnämnden. Visserligen torde, såsom ock de sakkunniga påpekat, nämnden alltid äga rätt att i ärende tillhörande dess handläggning höra utlänningsnämnden. Men med avseende å sådana förhör, som nämnden kan komma att hålla på eget initiativ, bli enligt Kungl. Maj:ts förslag de nyssnämnda föreskrifterna icke tillämpliga. Några skäl för denna olikhet ha icke anförts, och utskottet kan icke heller för sin del finna motiverat att beträffande dessa förhör skulle gälla en annan och för utlänningsnämnden mindre förmånlig ordning än beträffande förhör, varom Kungl. Maj:t eller den centrala utlänningsmyndigheten förordnar. Utskottet förordar på grund härav, att till 4 § första stycket fogas en andra punkt, varigenom utlänningsnämnden tillerkännes befogenhet att i ärende, där nämnden skall avgiva yttrande, besluta om förhör inför nämnden. Genom ett dylikt tillägg bli föreskrifterna i 5 § angående förhör, som hålles inför nämnden, tillämpliga jämväl på förhör, vilka nämnden anställer på eget initiativ. Genom tillägget påkallas en redaktionell jämkning i 5 § första stycket första punkten. Utlänningsnämndens rätt att vid förhör inför utlänningsnämnden åtnjuta hjälp och erhålla biträde är enligt 5 § i propositionen bestämd på samma sätt som enligt motsvarande stadganden i 33 och 51 §§ i förslaget till utlänningslag. Under hänvisning till vad utskottet anført vid behandlingen av sistnämnda stadganden föreslås, att i 5 § föreskrives skyldighet för nämnden eller den ledamot av nämnden eller suppleant, som utsetts att hålla förhöret, att före förhöret underrätta utlänningsnämnden om hans rätt i berörda hänseenden.

Från föreskriften om förhör inför utlänningsnämnden i samband med efterprövning av fråga angående omhändertagen utlänningsnämndens kvarhållande uppställer propositionen i 7 § andra stycket andra punkten undantag beträffande tre grupper av omhändertagna. Den ena gruppen omfattar sådana fall, där förhör inför nämnden eller inför domstol förut hållits. De bägge andra grupperna utgöras av vissa sinnesabnorma samt desertörer. Beträffande dessa tre kategorier stadgas enligt Kungl. Maj:ts förslag, att det vore tillfyllest att inhämta utlänningsnämndens yttrande rörande utlänningsnämndens fortsatta kvarhållande. Genom det tillägg, som utskottet föreslagit i 4 §, beredes utlänningsnämnden möjlighet att även om den centrala utlänningsmyndigheten funnit tillfyllest att endast begära yttrande, likväl anställa förhör enligt reglerna i 5 §.

Enligt vad som föreslagits under 9 § skall beträffande omhändertagen utlänningsnämndens beslut i efterprövningsärende kvarhållits, frågan om hans fortsatta kvarhållande upptagas till omprövning senast var sjätte månad. Förslaget motsvarar nu gällande administrativa föreskrift. Utskottet — som understryker att administrativa frihetsberövanden av det slag, varom här är fråga, från rättssäkerhetssynpunkt utgöra vanskliga ingripanden och där-

för böra omgivas med starka garantier mot misstag och missbruk — anser sex månader vara en alltför lång tid och föreslår, att omprövning skall företagas högst fyra månader efter nästföregående prövning. Endast för övergångsförhållanden kan utskottet förordna att en utsträckning av tiden till sex månader medgives.

I detta sammanhang vill utskottet framhålla angelägenheten av att Kungl. Maj:t i fråga om utlännningar, som vid lagens ikraftträdande hållas i förvar, icke utsträcker den i femte stycket av övergångsbestämmelserna medgivna anståndstiden om högst tre månader utöver vad som oundgängligen erfordras.

Enligt 58 § utlänningslagen äger Kungl. Maj:t att under de särskilda villkor som prövas nödiga i visst fall, eller mera stadigvarande för vissa grupper av utlännningar, medgiva undantag från vissa i lagen ingående stadganden om passtvang, anmälningsskyldighet, uppehållstillstånd och arbetstillstånd. I den särskilda lagen upptager propositionen icke någon bestämmelse av motsvarande innehåll utan endast en allmän fullmactsregel, med stöd varav Kungl. Maj:t skulle kunna sätta samtliga stadganden i lagen ur tillämpning. Utskottet, som enligt vad ovan anförts icke tillstyrker införandet av en dylik fullmactsregel, finner ett stadgande motsvarande 58 § utlänningslagen erforderligt med hänsyn till möjligheten av nya stora flyktingskarors ankomst. Som 16 § bör därför införas ett stadgande, att Kungl. Maj:t äger att, om det med hänsyn till antalet utlännningar som omhändertagits eller böra omhändertagas enligt den särskilda lagen finnes oundgängligen erforderligt, beträffande viss grupp av utlännningar medgiva undantag från lagens regler om utlänningsnämndens hörande i fråga rörande omhändertagande, om rätt att klaga över den centrala utlänningsmyndighetens beslut angående omhändertagade, om s. k. efterprövning och om s. k. omprövning.

I likhet med Kungl. Maj:t vill utskottet icke under nuvarande förhållanden ifrågasätta någon omarbetning av utlänningslagens bestämmelser rörande politiskt flyktingskap. Beträffande dessa bestämmelsers tillämpning under förhandenvarande situation har departementschefen framhållit, bland annat, att ett eventuellt återopande av politiskt flyktingskap icke skäligen bör utgöra hinder mot att avlägsna icke önskvärda utlännningar till det land, varifrån de kommit till riket, därest det före eller vid deras ankomst tydligt givits till känna, att vårt land icke vill ge dem skydd eller en varaktig fristad. Detta uttalande överensstämmer med den av departementschefen återropade, i september 1944 offentligen avgivna deklARATIONEN, enligt vilken vi icke ämna bereda fristad åt personer, som i sin gärning utmanat den civiliserade världens samvete eller uppträtt som förrädare mot sitt eget land. Till detta departementschefens uttalande, betingat som det är av nuvarande läge och begränsat därtill, kan utskottet ge sin anslutning. Utskottet vill understryka, att uttalandet och deklARATIONEN icke äga tillämplighet beträffande andra förhållanden eller andra kategorier av flyktingar än de nu ifrågavarande. Ej heller kunna de anses innebära ett rättesnöre för asylrätens blivande innebörd, enär, såsom de sakkunniga påpekat, åt spörsmål om politiskt flyktingskap icke kan ges en för alla förhållanden likartad lösning.

På grund av det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen — med förklaring att riksdagen funnit vissa ändringar böra vidtagas i de genom förevarande proposition framlagda lagförslagen — måtte för sin del antaga följande förslag till

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

1) L a g

om utlännings rätt att här i riket vistas (utlänningslag).

Härigenom förordnas som följer.

1 kap.

Om utlännings inresa.

1 §.

Utlänning som ankommer till riket skall vara försedd med pass eller annan legitimationshandling, som enligt Konungens förordnande må gälla såsom pass.

Legitimationshandling skall, där Konungen det förordnar, vara försedd med påteckning av svensk myndighet (visering). Erfordras ej enligt vad nu sagts visering, skall legitimationshandlingen i fall som avses i 28 § första stycket vara försedd med bevis om uppehållstillstånd.

2 §.

Ämnar utlänning här i riket utöva verksamhet varför jämlikt 13 eller 14 § erfordras arbetstillstånd, skall bevis om sådant tillstånd finnas å legitimationshandlingen.

3 §.

Utlänning skall omedelbart vid sin ankomst till riket för polismyndighet i den ort, dit han från utlandet först anländer, uppvisa sin legitimationshandling ävensom meddela de upplysningar polismyndigheten begär; och är utlänning skyldig att på anfordran personligen inställa sig hos polismyndigheten.

2 kap.

Om utlännings uppehåll i riket.

4 §.

Utlänning som uppehåller sig här i riket skall vara försedd med legitimationshandling som i 1 § sägs.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

5 §.

De bestämmelser angående anmälningsskyldighet som för utlänningars övervakande må finnas nödiga meddelas Konungen.

6 §.

Det åligger utlänning att på kallelse personligen inställa sig hos polismyndighet för meddelande av upplysningar som angå hans vistelse här i riket, så ock att vid anfordran för polismyndighet eller polisman uppvisa sin legitimationshandling.

7 §.

Utlänning äger icke utan särskilt tillstånd (uppehållstillstånd) uppehålla sig här i riket över tre månader; dock må utan sådant tillstånd utlänning som på grund av födseln varit svensk medborgare ävensom dennes make och ogifta barn i äktenskap under tjuguet år vistas härstädes intill sex månader från ankomsten.

Konungen må förordna, att i stället för tid som i första stycket sägs skall gälla annan tid som angives i förordnandet.

8 §.

Uppehållstillstånd meddelas av den centrala utlänningsmyndigheten.

Uppehållstillstånd skall meddelas för viss tid samt må förbindas med de förbehåll som finnas påkallade. Beslut om uppehållstillstånd må tillika innehålla föreskrift, att utlänningen senast vid tiden för uppehållstillståndets utgång skall utresa ur riket (utresebeslut).

Bevis om uppehållstillstånd skall tecknas å legitimationshandlingen.

9 §.

Vad i 8 § stadgas skall äga motsvarande tillämpning i fråga om beslut rörande förlängning av tiden för uppehållstillstånd.

10 §.

Vid bedömande av fråga om uppehållstillstånd skall skälig hänsyn tagas till vistelsens syfte och omständigheterna i övrigt, särskilt till längden av den tid utlänningen utan längre avbrott vistats i riket.

11 §.

Klagan över beslut i ärende angående uppehållstillstånd är ej tillåten i annat fall än i 47 § sägs.

12 §.

Då utlänning avreser till utlandet, skall han för polismyndighet i den ort, där han lämnar riket, uppvisa sin legitimationshandling.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

3 kap.

Om utlännings rätt till arbetsanställning.

13 §.

Utlänning äger icke utan särskilt tillstånd (arbetstillstånd) här i riket antaga eller innehava anställning i annans tjänst (arbetsanställning).

Till arbetsanställning är ej att hänföra anställning i statens tjänst.

14 §.

Utan arbetstillstånd må utlänning ej heller här i riket utöva verksamhet som föranledes av anställning utomlands i annan egenskap än såsom handelsresande.

Vad nedan i denna lag stadgas om arbetsanställning skall äga motsvarande tillämpning i fråga om verksamhet som nu är sagd.

15 §.

Arbetstillstånd meddelas av den centrala utlänningsmyndigheten.

I ärende angående sådant tillstånd skall den centrala utlänningsmyndigheten, där ej ärendet är av synnerligen brådskande natur eller andra särskilda omständigheter föreligga, inhämta utlåtande från den centrala arbetsmarknadsmyndigheten eller från offentlig arbetsförmedlingsanstalt för den ort, där arbetsanställningen skall innehavas, ävensom bereda sammanlutningar av arbetsgivare eller arbetstagare inom verksamhetsområdet i fråga tillfälle att uttala sig.

I ärende angående sådant tillstånd skall den centrala utlänningsmyndigheten, där ej ärendet är av synnerligen brådskande natur, inhämta utlåtande från den centrala arbetsmarknadsmyndigheten eller från offentlig arbetsförmedlingsanstalt för den ort, där arbetsanställningen skall innehavas, ävensom bereda sammanlutningar av arbetsgivare eller arbetstagare inom verksamhetsområdet i fråga tillfälle att uttala sig.

Arbetstillstånd skall meddelas för viss tid och avse visst slag av arbete samt må förbindas med de villkor och föreskrifter som finnas erforderliga.

Bevis om arbetstillstånd skall, så snart det lämpligen kan ske, tecknas å legitimationshandlingen.

16 §.

Vad i 15 § stadgas skall äga motsvarande tillämpning i fråga om beslut rörande förlängning av tiden för arbetstillstånd.

17 §.

Arbetstillstånd må, när särskilda skäl därtill föreligga, återkallas av den centrala utlänningsmyndigheten.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

18 §.

Klagan över beslut i ärende angående arbetstillstånd är ej tillåten i annat fall än i 47 § sägs.

4 kap.

Om utlännings avvisning från riket.

19 §.

Utlänning som ankommer till riket må avvisas i följande fall, nämligen

1) om han är zigenare eller om han uppenbarligen har för avsikt att söka sitt uppehälle genom bettlande eller att under vandring från ort till annan vinna sin utkomst genom utförande av musik, förevisande av djur eller annan dylik sysselsättning;

2) om han har för avsikt att här i riket söka sitt uppehälle samt det skäli- gen bör antagas att han saknar möjlighet att här ärligen vinna sin försörjning;

3) om han varit dömd för förfalsknings-, tjuvnads-, bedrägeri- eller förskingringsbrott eller för häleri eller gjort sig skyldig till yrkesmässigt hasard- spel, yrkesmässigt övande av otukt, utnyttjande av annans otuktiga levnads- sätt eller yrkesmässigt bedrivande av olovlig in- eller utförsel av varor, samt det skäli- gen kan antagas att han skulle komma att här i riket fortsätta sådan brottslig eller osedlig verksamhet;

4) om han ej är försedd med legitimationshandling som i 1 § sägs;

5) om hans legitimationshandling icke är, där så erfordras, försedd med bevis som i 2 § sägs;

6) om han uraktlåter vad honom enligt 3 § åligger eller, vid fullgörande därav, mot bättre vetande lämnar oriktig uppgift;

7) om han tidigare blivit härifrån utvisad samt icke erhållit Konungens tillstånd att återvända, där sådant erfordras.

I fall varom ovan under 1) — 3) sägs må ej den avvisas som tidigare varit svensk medborgare; dock att den som vunnit medborgarskap i annat land må avvisas på sådan grund som i 3) sägs.

Innehar utlänning legitimationshandling som är försedd med visering, må han avvisas allenast på sådan grund som ovan i 6) sägs.

20 §.

Beslut om avvisning meddelas av polismyndighet, där ej fall föreligger som i andra eller tredje stycket sägs.

Finner polismyndighet anledning till avvisning men påstår utlännings- att han av politiska orsaker flytt från annat land och att han ankommit därifrån eller från land, varest han kan antagas icke åtnjuta trygghet mot att bliva återsänd till förstnämnda land, skall polismyndigheten, där ej påståendet uppenbarligen är oriktigt, ofördröjligen göra anmälan hos den centrala utlänningsmyndigheten, som beslutar om avvisning skall ske. I

*(Kungl. Maj:ts förslag:)**(Utskottets förslag:)*

avvaktan på den centrala myndighetens beslut äger polismyndigheten taga utlänningen i förvar eller ställa honom under uppsikt; och skall polismyndigheten därom ofördröjligen underrätta den centrala myndigheten.

Vad i andra stycket sägs skall äga motsvarande tillämpning, om polismyndighet av särskilda skäl finner tveksamt huruvida avvissning bör ske.

Har avvissningsfråga jämlikt andra eller tredje stycket hänskjutits till den centrala utlänningsmyndigheten, äger denna förordna, att utlänningen skall tagas i förvar eller ställas under uppsikt.

21 §.

Polismyndighets beslut om avvissning skall meddelas vid utlännings ankomst till riket eller omedelbart därefter.

22 §.

Beslut om avvissning skall innehålla de skäl å vilka beslutet grundas, och skall däri tillika givas till känna, om klagan över beslutet må föras och vad utlänningen har att iakttaga, där han vill föra sådan klagan. Beslutet skall tillställas utlänningen så snart ske kan.

23 §.

Vill utlänning klaga över beslut om avvissning som meddelats av polismyndighet, äger han hos den centrala utlänningsmyndigheten anföra besvär, vilka skola ingivas eller med posten i betalt brev insändas till den centrala myndigheten. Besvären skola vara den centrala myndigheten tillhanda sist å åttonde dagen efter det beslutet tillställdes klaganden.

Klagan över den centrala utlänningsmyndighetens beslut är ej tillåten i annat fall än i 47 § sägs.

Beslut om avvissning, som meddelats av polismyndighet, skall gå i verkställighet utan hinder av anförda besvär.

24 §.

Avvissning skall, så snart ske kan, verkställas genom polismyndighetens försorg. Har beslut om avvissning meddelats av den centrala utlänningsmyndigheten, äger denna lämna närmare anvisningar angående verkställigheten.

Utlänningen bör befordras till det land varifrån han hit ankommit, om ej annat föränledes av särskilda skäl, såsom att landet är avlägset eller att han utvisats eller av politiska orsaker flytt därifrån eller att han kan antagas där icke åtnjuta trygghet mot att bliva återsänd till land varifrån han av politiska orsaker flytt.

Kan avvissning ej genast verkställas, må, intill dess sådant kan ske, polismyndigheten taga utlänningen i förvar eller ställa honom under uppsikt;

*(Kungl. Maj:ts förslag:)**(Utskottets förslag:)*

och skall polismyndigheten därom ofördröjligen underrätta den centrala utlänningsmyndigheten. I tvivelaktiga fall eller där svårighet möter för avisningens verkställande skall polismyndigheten överlämna frågan om verkställigheten till den centrala myndighetens avgörande. Har sådant överlämnande skett, äger den centrala myndigheten förordna, att utlänningen skall tagas i förvar eller ställas under uppsikt.

5 kap.

Om utlännings förpassning ur riket.

25 §.

Saknar utlännning legitimationshandling som i 1 § sägs, eller kvarbliver han efter utgången av den tid han äger rätt att vistas här i riket, må den centrala utlänningsmyndigheten meddela förordnande, att han ofördröjligen eller inom viss tid skall avresa från riket vid äventyr att han, därest han ej avreser, skall förpassas ur riket (förpassningsbeslut).

Har den centrala utlänningsmyndigheten meddelat beslut varigenom utlännings ansökan om uppehållstillstånd avslagits, må i samband därmed förpassningsbeslut meddelas.

26 §.

Den centrala utlänningsmyndigheten må jämväl, då särskilda skäl äro därtill, meddela förpassningsbeslut beträffande utlännning, som i annat avseende än varom i 25 § är fråga uraktlåter att ställa sig till efterrättelse vad i denna lag eller med stöd därav blivit föreskrivet, eller som mot bättre vetande lämnar oriktig uppgift vid fullgörande av anmälningsskyldighet eller eljest i ansökningsärende, varom är stadgat i denna lag eller i författning som med stöd därav utfärdats.

Vid bedömande huruvida förpassningsbeslut enligt denna paragraf bör meddelas skall skäligen hänsyn tagas till utlänningsens levnads- och familjeförhållanden samt till längden av den tid han vistats i riket.

27 §.

Finner länsstyrelse, efter framställning av polismyndighet eller eljest, anledning till utlännings förpassning ur riket föreligga, skall anmälan därom göras hos den centrala utlänningsmyndigheten.

Uppkommer fråga om utlännings förpassning, äger den centrala utlänningsmyndigheten, länsstyrelse eller, där det skäligen kan befaras att utlänningen avviker, polismyndighet taga utlänningen i förvar eller ställa honom under uppsikt. Vidtager polismyndighet sådan åtgärd, skall länsstyrelsen ofördröjligen underrättas. Länsstyrelse skall, så snart ske kan, underrätta den centrala utlänningsmyndigheten om åtgärd som länsstyrelsen eller underordnad polismyndighet vidtagit.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

28 §.

Förpassningsbeslut skall, när särskild anledning därtill föreligger, innehålla förbud för utlänningen att återvända till riket, med mindre han, där visering ej erfordras, före ankomsten till riket erhållit uppehållstillstånd.

Förpassningsbeslut skall innehålla de skäl å vilka beslutet grundas, och skall däri tillika givas till känna, om klagan över beslutet må föras och vad utlänningen har att iakttaga, där han vill föra sådan klagan. Beslutet skall tillställas utlänningen så snart ske kan.

Klagan över förpassningsbeslut är ej tillåten i annat fall än i 47 § sägs.

29 §.

Utlänning som må klaga över förpassningsbeslut äger, där han så önskar, inför länsstyrelsen eller magistrat eller i vittnens närvaro inför tillsyningsman eller föreståndare vid häkte, ordförande i magistrat, polismästare eller landsfogde avgiva förklaring att han åtnöjes med beslutet. Om förklaring, som ej avgivits inför länsstyrelsen, skall denna ofördröjligen underrättas.

Förklaring varom nu är sagt må ej återtagas.

30 §.

Förpassning verkställs genom länsstyrelsens försorg. Den centrala utlänningsmyndigheten äger meddela närmare anvisningar angående verkställigheten.

Utlänningen bör befordras till sitt hemland, om ej annat föranledes av särskilda skäl, såsom att landet är avlägset eller att han av politiska orsaker flytt därifrån. Kan utlänningen ej befordras till sitt hemland eller kan detta ej utrönas, bör han befordras till det land varifrån han inkommit i riket, såvitt ej sådana skäl däremot föreligga, som nyss nämnts, eller han utvisats från det landet eller han kan antagas där icke åtnjuta trygghet mot att bliva återsänd till land varifrån han av politiska orsaker flytt.

Kan förpassning ej genast verkställas, må, intill dess sådant kan ske, länsstyrelsen eller, där det skäligen kan befaras att utlänningen avviker, polismyndighet förordna, att utlänningen skall tagas i förvar eller ställas under uppsikt. Vidtager polismyndighet sådan åtgärd, skall länsstyrelsen ofördröjligen underrättas. Länsstyrelse skall, så snart ske kan, underrätta den centrala utlänningsmyndigheten om åtgärd som länsstyrelsen eller underordnad polismyndighet vidtagit. I tvivelaktiga fall eller där svårighet möter för förpassningens verkställande skall länsstyrelsen överlämna frågan om verkställigheten till den centrala myndighetens avgörande. Har sådant överlämnande skett, äger den centrala myndigheten förordna, att utlänningen skall tagas i förvar eller ställas under uppsikt.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

6 kap.

Om utlännings utvisning från riket.

31 §.

Länsstyrelse må meddela förordnande om utvisning från riket av följande utlämningar, nämligen

1) zigenare ävensom den som beträdes med lösdriveri eller bettlande, så ock den som under vandring från ort till annan söker sin utkomst genom utförande av musik, förevisande av djur eller annan dylik sysselsättning;

2) den som gör sig skyldig till yrkesmässigt hasardspel, yrkesmässigt övande av otukt eller utnyttjande av annans otuktiga levnadssätt;

3) den som inom loppet av de närmast förflutna två åren här i riket genom utslag, som äger laga kraft, dömts för gårdfarihandel eller biträdande vid dylik handel eller för förbrytelse mot gällande bestämmelser om tillverkning av brännvin eller försäljning av vin eller spritdrycker eller olovlig befattning i andra fall med sådana drycker eller eljest för olovlig in- eller utförsel av varor eller för det han utan vederbörligt tillstånd här i riket under kringresande eller kringvandrande idkat hantverk eller annan hantering;

4) den som här i riket genom utslag, som äger laga kraft, blivit för annat brott än ovan avses dömd till straffarbete, fängelse ej under sex månader, internering eller förvaring, ungdomsfängelse eller tvångsuppfostran eller ock förklarats vara övertygad om gärning, varå straffarbete eller fängelse i sex månader kan följa, men jämlikt 5 kap. 5 § strafflagen befunnits strafflös, allt såframt gärningens beskaffenhet föranleder till antagande att fara av hans vistelse i riket kan uppstå för allmän säkerhet, ordning eller sedlighet; dock att utvisning för gärningen ej må ske, där ej förhör som i 33 § sägs i ärendet hållits innan sex månader förflutit från det han efter utståndet straffarbete eller fängelse blivit frigiven eller ock efter internering, förvaring, ungdomsfängelse eller tvångsuppfostran blivit utskrivnen eller, där utlämningen befunnits strafflös, inom ett år från det utslaget vann laga kraft;

5) den som inom loppet av de närmast förflutna fem åren utom riket genom utslag, som äger laga kraft, blivit dömd till frihetsstraff för brott varför enligt gällande lag om utlämning av förbrytare utlämning må ske eller undergått honom omedelbart ådömt frihetsstraff för sådant brott.

Vid bedömande huruvida utvisning bör äga rum skall skälig hänsyn tagas till utlämningens levnads- och familjeförhållanden samt till längden av den tid han vistats i riket. Har den som gjort sig skyldig till gärning, varom i denna paragraf under 3) eller 4) är fråga, under de före gärningens begående närmast förflutna fem åren haft fast bostad här i riket, må han ej för den gärningen utvisas, om ej synnerliga skäl äro därtill.

Om hemsändande av utlämning som faller fattigvården till last är särskilt stadgat.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

32 §.

Finner polismyndighet anledning till utlännings utvisning föreligga på grund av stadgande i 31 §, skall anmälan därom göras hos länsstyrelsen.

Uppkommer fråga om utlännings utvisning jämlikt 31 §, äger länsstyrelsen eller, där det skäligen kan befaras att utlännen avviker, polismyndighet taga utlännen i förvar eller ställa honom under uppsikt. Vidtager polismyndighet sådan åtgärd, skall länsstyrelsen ofördröjligen underrättas. Länsstyrelse skall, så snart ske kan, underrätta den centrala utlänningsmyndigheten om åtgärd som länsstyrelsen eller underordnad polismyndighet vidtagit.

33 §.

Finner länsstyrelse, efter framställning av polismyndighet eller eljest, anledning till utvisning av utlännings föreligga på grund av stadgande i 31 §, skall länsstyrelsen föranstalta därom att utlännen, så snart ske kan, inställes till förhör inför länsstyrelsen; dock må, där utlännings förvaras i kronohäkte som står under lagfarens tillsyningsmans uppsikt, förhöret efter länsstyrelsens beprövande kunna hållas av tillsyningsmannen.

Vid förhör varom nu är sagt äger utlännen, där han så äskar, åtnjuta hjälp. Länsstyrelsen skall, om utlännen det begär, förordna lämplig person att biträda honom, där han är på fri fot dock allenast om han kan antagas icke äga tillgång till gäldande av biträdesersättning.

Vid förhör varom nu är sagt äger utlännen, där han så äskar, åtnjuta hjälp. Länsstyrelsen skall, om utlännen det begär, förordna lämplig person att biträda honom, där han är på fri fot dock allenast om han kan antagas icke äga tillgång till gäldande av biträdesersättning. Om vad nu är stadgat *dligger det länsstyrelsen att före förhöret underrätta utlännen.*

Över förhöret skall föras protokoll; och skall noggrann utredning företagas om alla de omständigheter som kunna inverka å ärendets utgång.

Ärende angående utlännings utvisning skall utan dröjsmål företagas till avgörande. Där fråga är om utlännings, som undergår honom omedelbart ådömt frihetsstraff, skall iakttagas att, såframt ej särskilda hinder möta, ärendet hos länsstyrelsen bringas till slut så tidigt att, där beslut om utvisning meddelas, detsamma kan verkställas omedelbart efter strafftidens utgång.

34 §.

Utvisningsbeslut skall innehålla förbud för utlännen, vid äventyr som i 42 § sägs, att utan Konungens tillstånd återvända till riket; och skall länsstyrelsen i beslutet giva till känna vad utlännen har att iakttaga, där han vill söka ändring i beslutet, samt tillställa honom skriftligt beslut så

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

snart ske kan. Är utlänningen tillstådes, skall beslutet ock muntligen avkunnas för honom.

När beslut i ärende om utvisning meddelats, skall den centrala utlänningsmyndigheten, så snart ske kan, underrättas.

35 §.

Vill den som genom länsstyrelses beslut förklarats skola utvisas överklaga beslutet, äger han till länsstyrelsen ingiva eller med posten i betalt brev insända sina till Konungen ställda besvär. Besvären skola vara länsstyrelsen tillhanda sist å åttonde dagen efter det beslutet tillställdes utlänningen. Förvaras klaganden i häkte, må besvären inom tid som nu sagts ingivas till tillsyningsmannen vid häktet, som har att ofördröjligen insända besvären till länsstyrelsen. Vill utlänning som icke är på fri fot anföra besvär, åligger det länsstyrelsen eller tillsyningsman vid häkte att tillse att utlänningen därvid ej saknar nödigt biträde.

Inkomna besvär skall länsstyrelsen, så snart ske kan, jämte eget utlåtande och övriga till ärendet hörande handlingar insända till nedre justitierevisionen.

36 §.

Beträffande förklaring att utlänning åtnöjes med länsstyrelses beslut i ärende rörande utvisning skall vad i 29 § stadgas äga motsvarande tillämpning. Utvisning verkställas genom länsstyrelsens försorg.

Utlänningen bör befordras till sitt hemland, om ej annat föranledes av särskilda skäl, såsom att landet är avlägset eller att han av politiska orsaker flytt därifrån. Kan utlänningen ej befordras till sitt hemland eller kan detta ej utrönas, bör han befordras till det land varifrån han inkommit i riket, såvitt ej sådana skäl däremot föreligga som nyss nämnts, eller han utvisats från det landet eller han kan antagas där icke åtnjuta trygghet mot att bliva återsänd till land varifrån han av politiska orsaker flytt.

Kan utvisningen ej genast verkställas, må, intill dess sådant kan ske, länsstyrelsen eller, där det skäligen kan befaras att utlänningen avviker, polismyndighet förordna, att utlänningen skall tagas i förvar eller ställas under uppsikt. Vidtager polismyndighet sådan åtgärd, skall länsstyrelsen ofördröjligen underrättas. Länsstyrelse skall, så snart ske kan, underrätta den centrala utlänningsmyndigheten om åtgärd som länsstyrelsen eller underordnad polismyndighet vidtagit. I tvivelaktiga fall eller

Kan utvisningen ej genast verkställas, må, intill dess sådant kan ske, länsstyrelsen eller, där det skäligen kan befaras att utlänningen avviker, polismyndighet förordna, att utlänningen skall tagas i förvar eller ställas under uppsikt. Vidtager polismyndighet sådan åtgärd, skall länsstyrelsen ofördröjligen underrättas. Länsstyrelse skall, så snart ske kan, underrätta den centrala utlänningsmyndigheten om åtgärd som länsstyrelsen eller underordnad polismyndighet vidtagit. I tvivelaktiga fall eller

*(Kungl. Maj:ts förslag:)**(Utskottets förslag:)*

där svårighet möter för utvisningens verkställande skall länsstyrelsen i ärendet göra anmälan hos den centrala utlänningsmyndigheten, som har att jämte eget utlåtande överlämna ärendet till Konungens avgörande.

där svårighet möter för utvisningens verkställande skall länsstyrelsen överlämna frågan om verkställigheten till den centrala utlänningsmyndighetens avgörande. Har sådant överlämnande skett, äger den centrala myndigheten förordna, att utlännningen skall tagas i förvar eller ställas under uppsikt.

37 §.

Där sådant av hänsyn till rikets säkerhet eller eljest i statens intresse finnes påkallat, må Konungen förordna om utvisning av utlännning som vistas i riket. Uppstår fråga om utvisning efter ty nu är sagt, förordnar Konungen att förhör i ärendet skall hållas inför länsstyrelsen; och skola i fråga om sådant förhör bestämmelserna om förhör som avses i 33 § äga motsvarande tillämpning. När omständigheterna därtill föranleda, må utlännningen tagas i förvar eller ställas under uppsikt.

I fråga om verkställighet av beslut om utvisning varom i denna paragraf sägs äger Konungen förordna efter omständigheterna; dock må ej utlännningen befordras till land varifrån han av politiska orsaker flytt eller till land varest han kan antagas icke åtnjuta trygghet mot att bliva återsänd till förstnämnda land.

38 §.

Finner den centrala utlänningsmyndigheten eller länsstyrelse anledning till utvisning jämlikt 37 § föreligga, skall anmälan därom göras hos Konungen.

Uppkommer fråga om utlännings utvisning jämlikt 37 §, äger den centrala utlänningsmyndigheten eller länsstyrelse taga utlännningen i förvar eller ställa honom under uppsikt. Vidtager länsstyrelse sådan åtgärd, skall den centrala utlänningsmyndigheten, så snart ske kan, underrättas.

7 kap.

Ansvarsbestämmelser.

39 §.

Uraktlåter någon att fullgöra anmälningskyldighet som är stadgad i denna lag eller i författning som med stöd därav utfärdats, straffes med dagsböter.

Har utlännning ej inom tid som i 7 § sägs sökt uppehållstillstånd, där sådant erfordras, eller har utlännning, som förut erhållit uppehållstillstånd, ej inom tiden för tillståndet sökt erforderlig förlängning därav, straffes med dagsbö-

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

ter. Överträder utlänning vad i 13 eller 14 § är stadgat, straffes likaledes med dagsböter.

Till enahanda straff är ock den förfallen, som anställer utlänning i sin tjänst, utan att denne jämlikt 13 § är berättigad antaga anställningen.

40 §.

Uraktlåter utlänning i annat avseende än varom i 25 och 39 §§ är fråga att ställa sig till efterrättelse vad i denna lag eller med stöd därav blivit föreskrivet, eller söker utlänning hindra verkställighet av beslut angående hans avvisning, förpassning eller utvisning, straffes med dagsböter eller, där omständigheterna äro försvårande, med fängelse i högst sex månader.

Lämnar någon mot bättre vetande oriktig uppgift vid fullgörande av anmälningsskyldighet eller eljest i ansökningsärende varom är stadgat i denna lag eller i författning som med stöd därav utfärdats, straffes såsom i första stycket sägs.

41 §.

Där någon förhjälp utlänning att inkomma i riket i strid mot föreskrift som i denna lag eller med stöd därav blivit meddelad, straffes med dagsböter.

42 §.

Har utlänning som blivit härifrån utvisad återvänt utan att han därtill erhållit Konungens tillstånd, där sådant erfordras, och har han ej av politiska orsaker flytt från det land, varifrån han hit ankommit, straffes med fängelse i högst sex månader. Sedan utlänningen undergått straff, skall han omedelbart föras ur riket; och skall därvid förfaras enligt de i 36 § angivna grunderna.

Den som skäligen misstänkes för brott varom i denna paragraf sägs skall, där ej särskilda omständigheter till annat föranleda, tagas i häkte.

43 §.

Begår någon förseelse, varom i 39 § första stycket eller 41 § sägs, i avsikt att bereda utlänningen möjlighet att obehörigen vistas i riket och äro omständigheterna försvårande, vare straffet fängelse i högst sex månader.

44 §.

Förseelse varom i denna lag är fråga åtalas av allmän åklagare.

Åtal för förseelse som i 39 eller 41 § sägs anhängiggöres vid polisdomstol, där sådan är inrättad, men eljest vid allmän domstol.

Åtal jämlikt 40, 42 eller 43 § anhängiggöres vid allmän domstol.

45 §.

Böter som ådömas enligt denna lag tillfalla kronan.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

8 kap.

Särskilda bestämmelser.

46 §.

Innan den centrala utlänningsmyndigheten meddelar utrese-, avvísings- eller förpassningsbeslut, skall yttrande inhämtas från en nämnd bestående av tre ledamöter (utlänningsnämnden).

Innan den centrala utlänningsmyndigheten meddelar utrese-, avvísings- eller förpassningsbeslut *eller beslut rörande verkställighet av utvisning*, skall yttrande inhämtas från en nämnd bestående av tre ledamöter (utlänningsnämnden).

Beträffande utlänningsbeslut, för vilken utresebeslut gäller, må förpassningsbeslut meddelas utan nämndens hörande. Utan hinder av vad i första stycket stadgas må vidare, där ärendet är av synnerligen brådskande natur, den centrala utlänningsmyndigheten i ärendet meddela beslut utan att yttrande inhämtats från nämnden; dock skall beslutet snarast möjligt anmälas för nämnden.

Den centrala utlänningsmyndigheten må jämväl i andra ärenden än i första stycket sägs inhämta nämndens yttrande.

Ledamöterna av nämnden jämte en eller flera suppleanter för var och en av dem utser Konungen för viss tid. Av ledamöterna skall en vara eller hava varit innehavare av domarämbete och en äga erfarenhet rörande internationella rättsfrågor. Suppleant för ledamot skall uppfylla de för ledamoten stadgade behörighetsvillkoren.

I den centrala utlänningsmyndighetens protokoll skall nämndens yttrande antecknas, så ock särskild mening som yppats av någon dess ledamot.

47 §.

Över den centrala utlänningsmyndighetens avvísings- eller förpassningsbeslut, så ock över myndighetens beslut i ärende angående uppehålls- eller arbetstillstånd, som tillika innehåller utrese- eller förpassningsbeslut, må klagan föras, där antingen utlänningsnämnden eller någon dess ledamot yppat avvikande mening eller ock beslutet meddelats utan att yttrande inhämtats från nämnden. Vad sålunda stadgats skall dock ej gälla förpassningsbeslut varom i 46 § andra stycket första punkten sägs.

Över den centrala utlänningsmyndighetens avvísings- eller förpassningsbeslut *eller beslut rörande verkställighet av utvisning*, så ock över myndighetens beslut i ärende angående uppehålls- eller arbetstillstånd, som tillika innehåller utrese- eller förpassningsbeslut, må klagan föras, där antingen utlänningsnämnden eller någon dess ledamot yppat avvikande mening eller ock beslutet meddelats utan att yttrande inhämtats från nämnden. Vad sålunda stadgats skall dock ej gälla förpassningsbeslut varom i 46 § andra stycket första punkten sägs.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

Klagan föres hos Konungen genom besvär, som skola ingivas eller med posten i betalt brev insändas till den centrala utlänningsmyndigheten eller länsstyrelsen. Besvären må ock, där klaganden förvaras i häkte, ingivas till tillsyningsmannen vid häktet. Besvären skola vara den centrala myndigheten, länsstyrelsen eller tillsyningsmannen till handa sist å åttonde dagen efter det beslutet tillställdes utlänningen. Länsstyrelse och tillsyningsman äro pliktiga att ofördröjligen insända inkomna besvär till den centrala utlänningsmyndigheten. Vill utlännning som icke är på fri fot anföra besvär, åligger det länsstyrelsen eller tillsyningsman vid häkte att tillse att utlänningen därvid ej saknar nödigt biträde.

Inkomna besvär skall den centrala utlänningsmyndigheten, så snart ske kan, jämte eget utlåtande och övriga till ärendet hörande handlingar insända till justitiedepartementet.

48 §.

Den centrala utlänningsmyndigheten äger, om den finner särskilda skäl därtill föreligga, överlämna ärende till Konungens avgörande. Sådant överlämnande skall ske, såframt utlänningsnämnden i avgivet yttrande hemställt därom.

Överlämnas ärende till Konungens avgörande, skall den centrala utlänningsmyndigheten bifoga eget utlåtande.

49 §.

Äger utlännning föra klagan över den centrala utlänningsmyndighetens beslut rörande avisning, förpassning eller verkställighet av utvisning eller över länsstyrelses beslut angående utvisning, må beslutet ej verkställas innan tiden för anförande av besvär utgått, eller, när besvär anförts, Konungen meddelat beslut eller ock utlänningen enligt 29 eller 36 § avgivit förklaring, att han åtnöjes med beslutet.

Kan beslut om utlännings avisning, förpassning eller utvisning icke verkställas eller yppas nya skäl efter det Konungen meddelat eller fastställt avisnings- eller förpassningsbeslut eller meddelat utvisningsbeslut enligt 37 § eller efter det annat utvisningsbeslut vunnit laga kraft, må Konungen förordna, att beslutet icke skall lända till efterrättelse, ävensom meddela de föreskrifter med avseende å utlännings uppehåll i riket som kunna prövas erforderliga eller ock uppdraga åt den centrala utlänningsmyndigheten att meddela sådana föreskrifter.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

Har den centrala utlänningsmyndigheten meddelat avvisnings- eller förpassningsbeslut, över vilket klagan ej förts, och hava nya skäl yppats, må myndigheten efter utlänningsnämndens hörande förordna, att beslutet icke skall lända till efterrättelse.

Finner på grund av föreskrift i denna lag den centrala utlänningsmyndigheten eller länsstyrelse behov föreligga att hålla utlänning i förvar utöver en månad, skall frågan därom inom sagda tid underställas Konungen.

50 §.

Konungen äger att i ärende, som avses i denna lag eller med stöd därav utfärdad författning, förordna om förhör med utlänning inför länsstyrelse. I fråga om sådant förhör skola bestämmelserna om förhör som avses i 33 § äga motsvarande tillämpning.

51 §.

Finnes i ärende som i 50 § sägs, att utredning vid domstol erfordras rörande viss omständighet av betydelse för ärendets avgörande, äger Konungen förordna, att förhör angående sådan omständighet skall äga rum vid den underrätt, som med hänsyn till tid och plats för dess sammanträden prövas lämplig.

Vid förhöret skall för att tillvarataga statens intresse lämplig person, som av länsstyrelsen därtill förordnas, vara närvarande. Rätten eller på landet domaren skall inkalla utläningen till förhöret, om han är på fri fot, och eljest ombesörja att han inställes vid rätten. Hörsammar icke utlänning, som är på fri fot, kallelse att inställa sig, må rätten förordna att han skall hämtas.

Utläningen äger, där han så äskar, vid förhöret åtnjuta hjälp. Rätten eller på landet domaren skall, om utläningen det begär, förordna lämplig person att biträda honom, där han är på fri fot dock allenast om han kan antagas icke äga tillgång till gäldande av biträdesersättning.

Utläningen äger, där han så äskar, vid förhöret åtnjuta hjälp. Rätten eller på landet domaren skall, om utläningen det begär, förordna lämplig person att biträda honom, där han är på fri fot dock allenast om han kan antagas icke äga tillgång till gäldande av biträdesersättning. *Om vad nu är stadgat åligger det rätten eller domaren att före förhöret underrätta utläningen.*

Där omständigheterna det påkalla, förordne rätten att förhöret skall hållas inom stängda dörrar. Angående förhöret skall i övrigt, där ej annat följer av vad i 59 § stadgas, i tillämpliga delar gälla vad som är föreskrivet om brottmål däri talan om ansvar föres.

Rätten eller domaren skall, sedan utredningen avslutats, skyndsamt insända protokoll och övriga handlingar i ärendet till justitiedepartementet.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

52 §.

Vidtages mot utlänning åtgärd varom i 4, 5 eller 6 kap. eller 7 kap. 42 § sägs, är han skyldig gälda kostnaden för sitt befordrande till den utländska ort, dit han sändes.

53 §.

Har utlänning varom i 19 § sägs med fartyg eller luftfartyg ankommit till riket och voro omständigheterna uppenbarligen sådana att befälhavaren bort inse att utlänningen kunde komma att härifrån avvisas, är befälhavaren, om sådan åtgärd vidtages, pliktig att utan ersättning från statsverkets sida återföra honom till det land, varifrån han medtagits; dock att sådan förpliktelse icke äger rum, med mindre fartyget eller luftfartyget omedelbart eller inom närmaste tiden återvänder till nämnda land.

54 §.

Den som låtit till riket införskaffa utlänning för att anställa honom i sin tjänst är pliktig att, där utlänningen avvisas eller ur riket förpassas på grund därav att han ej jämlikt 13 § är berättigad antaga arbetsanställningen, ersätta statsverket kostnaden för utlänningens befordrande till den utländska ort, dit han sändes.

55 §.

Med polismyndighet avses i denna lag i Stockholm chefen för kriminalavdelningen samt i övriga städer och å landet polischefen i orten eller landsfogden ävensom såväl i stad som å landet annan, vilken av länsstyrelsen särskilt förordnats att fullgöra vad enligt denna lag åligger polismyndighet, så ock den som av polismyndigheten förordnats att granska legitimationshandlingar och mottaga anmälningar, den sistnämnde dock endast så vitt angår fullgörande av det lämnade uppdraget.

56 §.

I händelse av krig eller fara för krig eller där sådant för rikets försvar eller eljest på grund av särskilda omständigheter prövas erforderligt, äger Konungen, med avseende å utlännings rätt att inkomma eller uppehålla sig i riket eller att vistas å viss ort inom riket eller att här i riket antaga eller innehava arbetsanställning, meddela de särskilda bestämmelser som må finnas nödiga.

I fall varom i denna paragraf sägs må Konungen i fråga om utlännings avvisning, förpassning ur riket eller utvisning förordna efter omständigheterna.

Med avseende å utlännings omhändertagande i anstalt eller förläggning så ock utlännings hållande i förvar

Med avseende å utlännings omhändertagande i anstalt eller förläggning så ock utlännings hållande i förvar

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

förvar under längre tid gäller vad under längre tid gäller vad därom är
därom må vara särskilt stadgat. särskilt stadgat.

57 §.

Å främmande makters i Sverige anställda diplomatiska och avlönade konsulära tjänstemän samt deras familjer och betjäning äga bestämmelserna i denna lag tillämpning allenast i den mån Konungen förordnar.

Denna lag avser ej främmande makters kurirer, utan gälla om dem de föreskrifter Konungen meddelar.

58 §.

Konungen äger att under de särskilda villkor som prövas nödiga i visst fall, eller mera stadigvarande för vissa grupper av utlänningar, medgiva undantag från stadgandena i 1—4, 7, 13 och 14 §§, dock att utlänning över sexton år städse skall vara pliktig att vid sin ankomst till riket meddela de upplysningar polismyndigheten begär.

Rätten att i visst fall medgiva undantag från stadgandena i 2, 13 och 14 §§ må efter Konungens bemyndigande utövas av den centrala utlänningsmyndigheten.

Konungen förordnar vilken myndighet som skall vara central utlänningsmyndighet. Där så med hänsyn till särskilda förhållanden finnes påkallat, må Konungen ock förordna, att med avseende å frågor om arbetstillstånd vad i denna lag stadgas om den centrala utlänningsmyndigheten i stället skal gälla den centrala arbetsmarknadsmyndigheten.

59 §.

Närmare föreskrifter angående pass samt angående visering och vad därmed äger sammanhang meddelar Konungen.

Likaledes utfärdar Konungen de närmare föreskrifter som i övrigt erfordras för tillämpningen av denna lag samt med avseende å verkställighet av avvisning, förpassning eller utvisning.

Huru ersättning må bestämmas åt biträde, varom i 33, 35, 47 eller 51 § sägs, eller åt den, som förordnats att vid förhör enligt 51 § tillvarata stas intresse, eller åt tolk, därom förordnar ock Konungen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1945 och gäller till och med den 30 juni 1947. I fråga om sådan under tiden för lagens giltighet begången förseelse som i lagen avses skall vad där är stadgat om ådömande av ansvar gälla även efter sistnämnda dag.

Upphålls- eller arbetstillstånd må meddelas även för tid efter den 30 juni 1947, dock ej längre än för högst två år efter sistnämnda dag.

Genom lagen upphäves utlänningslagen den 11 juni 1937 (nr 344). Är ärendet anhängiggjort hos myndighet före den 1 juli 1945, skall det behandlas

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

enligt äldre lag. Hålles utlänning vid nya lagens ikraftträdande i förvar, må den tid, inom vilken frågan om hans fortsatta kvarhållande i förvar skall underställas Konungen, utsträckas till två månader.

Genom nya lagen göres ej inskränkning i giltighetstiden för visering eller uppehålls- eller arbetstillstånd som meddelats med stöd av äldre lag.

Vad i 39 § andra stycket är för där avsedda fall stadgat skall äga motsvarande tillämpning, om utlänning, som enligt äldre lag erhållit visering för längre tid än i 7 § sägs, ej inom tiden för viseringens giltighet sökt uppehållstillstånd, där sådant erfordras.

2) L a g

angående utlännings omhändertagande i anstalt eller förläggning.

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Möter mot verkställighet av utlännings avvisning, förpassning eller utvisning hinder, som kan antagas bliva varaktigt, och bör utlänningen icke vistas på fri fot, må han omhändertagas i fångvårdsanstalt (sluten eller öppen) eller i särskild av den centrala utlänningsmyndigheten anordnad förläggning. Samma lag vare, där utlänning eljest med hänsyn till allmän ordning och säkerhet eller annat statens intresse finnes icke böra vistas på fri fot.

Förordnande om utlännings omhändertagande meddelas av Konungen. Förordnande om utlännings omhändertagande i förläggning må ock meddelas av den centrala utlänningsmyndigheten.

Innan den centrala utlänningsmyndigheten meddelar beslut om utlännings omhändertagande, skall yttrande inhämtas från utlänningsnämnden. Där synnerliga skäl föreligga, må sådant beslut likväl meddelas utan att yttrande inhämtats; beslutet må dock ej gälla längre än en månad, såvida icke frågan inom denna tid hänskjutits till nämnden för yttrande.

Innan beslut om utlännings omhändertagande meddelas, skall yttrande inhämtas från utlänningsnämnden. Där synnerliga skäl föreligga, må sådant beslut likväl meddelas utan att yttrande inhämtats; av den centrala utlänningsmyndigheten meddelat beslut må dock ej gälla längre än en månad, såvida icke frågan inom denna tid hänskjutits till nämnden för yttrande.

2 §.

Över beslut av den centrala utlänningsmyndigheten angående utlännings omhändertagande må klagan föras allenast såframt utlänningsnämnden eller någon dess ledamot yppat avvikande mening eller ock beslutet meddelats utan att yttrande inhämtats från nämnden. Den centrala utlänningsmyndig-

*(Kungl. Maj:ts förslag:)**(Utskottets förslag:)*

heten skall giva till känna, om klagan över beslutet må föras, så ock vad utlänningen har att iakttaga, där han vill föra sådan klagan, ävensom tillställa utlänningen beslutet så snart ske kan.

Klagan föres hos Konungen genom besvär, som skola ingivas eller med posten i betalt brev insändas till den centrala utlänningsmyndigheten. Besvären skola vara den centrala utlänningsmyndigheten till handa sist å åttonde dagen efter det beslutet tillställdes utlänningen. Besvären må ock, där utlänningen icke är på fri fot, inom sagda tid ingivas till tillsyningsmannen vid häktet eller till föreståndaren vid anstalten eller förläggningen, och åligger det tillsyningsmannen eller föreståndaren att ofördröjligen insända besvären till den centrala utlänningsmyndigheten. Vill utlänning som icke är på fri fot anföra besvär, åligger det tillsyningsmannen eller föreståndaren att tillse att utlänningen därvid ej saknar nödigt biträde.

Inkomna besvär skall den centrala utlänningsmyndigheten, så snart ske kan, jämte eget utlåtande och övriga till ärendet hörande handlingar insända till justitiedepartementet.

Beslutet går i verkställighet utan hinder av anförda besvär.

3 §.

Finner länsstyrelse, efter framställning av polismyndighet eller eljest, anledning föreligga till utlännings omhändertagande enligt denna lag, skall anmälan därom göras hos den centrala utlänningsmyndigheten.

Uppkommer fråga om utlännings omhändertagande enligt denna lag, äger Konungen, den centrala utlänningsmyndigheten, länsstyrelse eller, där det skäligen kan befaras att utlänningen avviker, polismyndighet taga utlänningen i förvar eller ställa honom under uppsikt. Vidtager polismyndighet sådan åtgärd, skall länsstyrelsen ofördröjligen underrättas. Länsstyrelse skall, så snart ske kan, underrätta den centrala utlänningsmyndigheten om åtgärd som länsstyrelsen eller underordnad polismyndighet vidtagit.

Finner den centrala utlänningsmyndigheten behov föreligga att enligt denna paragraf hålla utlänning i förvar utöver en månad, skall frågan därom inom denna tid underställas Konungen.

4 §.

Finnes i ärende som avses i denna lag särskild utredning erforderlig, må Konungen eller den centrala utlänningsmyndigheten förordna, att förhör med utlänningen skall hållas av utlänningsnämnden på sätt i 5 § sägs.

Finnes i ärende som avses i denna lag särskild utredning erforderlig, må Konungen eller den centrala utlänningsmyndigheten förordna, att förhör med utlänningen skall hållas av utlänningsnämnden på sätt i 5 § sägs. *Utlänningsnämnden äger ock, i ärende där nämnden skall avgiva yttrande, besluta om sådant förhör.*

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

Konungen må ock förordna om förhör vid domstol; och skall därvid vad i 51 och 59 §§ utlänningslagen är stadgat med avseende å sådant förhör äga motsvarande tillämpning.

5 §.

Utlänningsnämnden skall, när förhör jämlikt 4 § första stycket *påkal-las*, så snart ske kan föranstalta där-om; och må nämnden, där så fin-nes lämpligt, uppdraga åt ledamot av nämnden eller suppleant att hålla förhöret. Vid förhöret skall, om den centrala utlänningsmyndigheten så finner erforderligt, lämplig person, som myndigheten därtill förordnar, vara närvarande för att tillvarataga statens intresse. Utlänningen äger, där han så äskar, vid förhöret åtnju-ta hjälp. Nämnden eller den som av nämnden utsetts att hålla förhöret skall, om utlänningen det begär, för-ordna lämplig person att biträda honom, där han är på fri fot dock allenast om han kan antagas icke äga tillgång till gäldande av biträdeser-sättning.

Utlänningsnämnden skall, när för- hör jämlikt 4 § första stycket *skall äga rum*, så snart ske kan föranstalta därom; och må nämnden, där så finnes lämpligt, uppdraga åt ledamot av nämnden eller suppleant att hålla förhöret. Vid förhöret skall, om den centrala utlänningsmyndigheten så finner erforderligt, lämplig person, som myndigheten därtill förordnar, vara närvarande för att tillvarataga statens intresse.

Utlänningen äger, där han så äskar, vid förhöret åtnjuta hjälp. Nämnden eller den som av nämnden utsetts att hålla förhöret skall, om utlänningen det begär, förordna lämplig person att biträda honom, där han är på fri fot dock allenast om han kan anta- gas icke äga tillgång till gäldande av biträdesersättning. *Om vad nu är stadgat åligger det nämnden eller den som utsetts att hålla förhöret att dessförinnan underrätta utlänningen.*

Vid förhöret skall utredning företagas angående de omständigheter som äro av betydelse för bedömandet av frågan om utlännings omhändertaga-nde. Utlänningen och hans biträde äga taga del av den utredning som vid förhöret åberopas.

Över förhöret skall föras protokoll, och skall nämnden, så snart ske kan, med eget yttrande insända protokollet till den myndighet som påkal- lat förhöret.

6 §.

Utlänning som omhändertagits enligt denna lag skall, om anledning till hans kvarhållande ej längre föreligger, med eller utan villkor utskrivras från anstalten eller förläggningen.

Beslut om utskrivning meddelas av Konungen. Är utlänningen omhänder-

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

tagen enligt beslut av den centrala utlänningsmyndigheten, över vilket klagan ej förts, äger ock denna meddela beslut om utskrivning. Konungen äger uppdraga åt den centrala utlänningsmyndigheten att meddela beslut om utskrivning jämväl i annat fall än nu sagts.

7 §.

Varder utlännning ej utskriven inom fyra månader efter det han omhändertagits enligt denna lag, skall frågan om hans fortsatta kvarhållande prövas på sätt i 8 § sägs. Hölls utlännningen vid beslutet om omhändertagandet i förvar, skall tiden räknas från det han togs i förvar.

Innan prövning sker, skall förhör med utlännningen på sätt i 5 § sägs hållas av utlänningsnämnden. Har förhör som i 4 § avses förut hållits eller vistas utlännningen i förläggning för utlämningar som äro sinnessjuka eller eljest till sin sinnesbeskaffenhet avvika från det normala och har läkare vid förläggning förklarad behov föreligga av fortsatt vistelse i sådan förläggning eller är utlännningen desertör, vare tillfyllest att inhämta utlänningsnämndens yttrande rörande utlämningens fortsatta kvarhållande.

Den centrala utlänningsmyndigheten skall före utgången av den i första stycket angivna tiden hos utlänningsnämnden begära förhör eller yttrande.

8 §.

Sedan utlänningsnämndens yttrande och protokoll i ärende som avses i 7 § inkommit till den centrala utlänningsmyndigheten, skall denna utan dröjsmål upptaga frågan om utlämningen skall utskrivas eller kvarhållas.

Skall frågan om utskrivning prövas av Konungen, åligger det den centrala utlänningsmyndigheten att med eget utlåtande överlämna ärendet till Konungen. Finner myndigheten i annat fall att utlämningen bör kvarhållas, skall ock frågan underställas Konungens prövning.

9 §.

Har Konungen i fall som avses i 8 § funnit utlämning böra kvarhållas, skall den centrala utlänningsmyndigheten senast var *sjätte* månad efter Konungens beslut ånyo upptaga frågan. Finner myndigheten, efter att hava inhämtat utlänningsnämndens yttrande, att utlämningen bör utskrivas, eller har nämnden eller någon dess ledamot funnit att så bör ske, skall ärendet överlämnas till Konungen.

Har Konungen i fall som avses i 8 § funnit utlämning böra kvarhållas, skall den centrala utlänningsmyndigheten senast var *fjärde* månad efter Konungens beslut ånyo upptaga frågan. Finner myndigheten, efter att hava inhämtat utlänningsnämndens yttrande, att utlämningen bör utskrivas, eller har nämnden eller någon dess ledamot funnit att så bör ske, skall ärendet överlämnas till Konungen.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

10 §.

Hålles utlänning i förvar enligt utlänningslagen eller denna lag och var-der han icke satt på fri fot inom fyra månader från det han togs i förvar, skola bestämmelserna i 7—9 §§ i tillämpliga delar gälla.

11 §.

Omhändertagen utlänning må ej underkastas större inskränkningar i sin frihet än som påkallas av ändamålet med omhändertagandet, ordningen in-om anstalten eller förläggningen eller allmän säkerhet.

12 §.

Avviker utlänning, som omhändertagits i förläggning, därifrån eller visar han upprepad ohörsamhet mot gällande ordningsföreskrifter eller äro eljest särskilda skäl därtill, må den centrala utlänningsmyndigheten förordna att utlänningen skall för kortare eller längre tid intagas å fångvårdsanstalt. Sådant beslut må dock ej föranleda att utlänningen får kvarstanna å fång-vårdsanstalt längre än två månader, såvida icke frågan inom denna tid un-derstälts Konungen.

13 §.

Den centrala utlänningsmyndigheten äger, om den finner särskilda skäl därtill föreligga, med eget utlåtande överlämna ärende, som enligt denna lag skall prövas av myndigheten, till Konungens avgörande. Sådant över-lämnande skall ske, såframt utlänningsnämnden i avgivet yttrande hem-ställt därom.

14 §.

Med polismyndighet avses i denna lag i Stockholm chefen för kriminalav-delningen samt i övriga städer och å landet polischefen i orten eller lands-fogden ävensom såväl i stad som å landet annan, vilken av länsstyrelsen sär-skilt förordnats att fullgöra vad enligt denna lag åligger polismyndighet.

15 §.

Närmare föreskrifter angående tillämpningen av denna lag meddelar Ko-nungen.

Konungen förordnar ock, huru ersättning må bestämmas åt biträde, varom i 2 eller 5 § sägs, eller åt den, som förordnats att vid förhör enligt 5 § tillva-rataga statens intresse, eller åt tolk.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

16 §.

I händelse av krig eller fara för krig eller där sådant för rikets försvar eller eljest på grund av särskilda omständigheter prövas erforderligt äger Konungen utan hinder av denna lag meddela de bestämmelser angående omhändertagande av utlänning som må finnas nödiga. Bestämmelser som nu sagts skola dock underställas riksdagen, om den är samlad, inom trettio dagar och eljest inom samma tid från nästföljande riksdags början. Sker det ej eller varda bestämmelserna ej godkända, skola de upphöra att gälla.

Konungen äger att, om det med hänsyn till antalet utlänningar, som omhändertagits eller böra omhändertagas enligt denna lag, finnes oundgängligen erforderligt, beträffande viss grupp av utlänningar medgiva undantag från vad i 1 § tredje stycket samt 2, 7 och 9 §§ stadgas.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1945 och gäller till och med den 30 juni 1946.

Är utlänning vid lagens ikraftträdande på grund av föreskrift i utlänningslagen eller författning, som utfärdats med stöd därav, omhändertagen i förläggning eller enligt beslut, som meddelats av Konungen, i förvar, skall vad i denna lag stadgas angående omhändertagen utlänning tillämpas å honom, och skall såsom åtgärd enligt denna lag anses motsvarande åtgärd, som vidtagits på grund av föreskrift som nyss sagts.

Är utlänning vid lagens ikraftträdande omhändertagen i förläggning, vare förhör enligt 7 § icke erforderligt, där fråga är om utlänning som avses i 12 § fjärde stycket första punkten kungörelsen den 1 september 1939 (nr 599) med vissa särskilda föreskrifter om tillsyn över utlänningar¹ eller där förhör med utlänningen i anledning av omhändertagandet hållits inför länsstyrelse eller sådant förhör påkallats. Angående förhör som enligt vad nu sagts före lagens ikraftträdande påkallats hos länsstyrelse skola äldre bestämmelser gälla.

I fråga om utlänning, som vid lagens ikraftträdande är omhändertagen i förläggning, må den tid, inom vilken enligt 9 § frågan om hans kvarhållande skall upptagas, utsträckas till sex månader.

Hålles utlänning vid lagens ikraftträdande i förvar, må den tid, inom vilken frågan om utlänningens fortsatta hållande i förvar enligt 3 § sista sty-

¹ Senaste lydelse se SFS 1944: 615.

(Kungl. Maj:ts förslag:)

(Utskottets förslag:)

ket skall underställas Konungen, utsträckas till två månader, och må med åtgärd, som enligt 10 § skall företagas för prövning av frågan om hans kvarhållande, anstå tre månader efter dagen för ikraftträdandet, ändå att däri- genom förvarstiden kommer att överstiga fyra månader.

Beslut, varigenom enligt hittills gällande bestämmelser förordnats att utlänning skall omhändertagas i förläggning eller tagas i förvar, skall utan hinder av denna lag gå i verkställighet, där ej annorlunda förordnas.

Stockholm den 1 juni 1945.

På första lagutskottets vägnar:

K. SCHLYTER.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit

från första kammaren: herrar *Schlyter, Gärde, Wagnsson, Westman, Karl Johan Olsson, Siljeström* och *Lodenius* samt fru *Sjöström-Bengtsson*;

från andra kammaren: herrar *Lindqvist, Gezelius**, *Olsson* i Mellerud och *Björling*, fru *Gustafson* samt herrar *Landgren, Gustafsson* i Lekåsa och *Andersson* i Mölndal.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.
